

Abonamentul

Pentru monarhie:
Pe an 6 fl., $\frac{1}{2}$ an
3 fl., $\frac{1}{4}$ an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 frcs., $\frac{1}{2}$
an 9 frcs., $\frac{1}{4}$ an
4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care
Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericescă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
o dată 7 cr., a dóua órá
6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fiesce care publi-
caţiune timbru de 30 cr.

Tot ce privesce fóea,
să se adreseze la »Re-
dactiunea şi Admini-
straţiunea Unirii«
în
Blaş.

Anul VII.

Blaş 17 Maiu 1897.

Numéru 20.

Epistola Pastorală

a

Ilustrităţii Sale Preasfinţitului Domn Domn

Dr. DEMETRIŪ RADU

Episcop greco-catolic al Lugoşului.

Dată cu ocasiunea intronisării sale în scaunul episcopal.

Demetriu,

Din îndurarea lui Dumnezeu şi Graţia
Sfintului Scaun Apostolic

Episcop gr. cat. al Lugoşului,
Veneratului Cler

şi

İubitului Popor al aceleia-şi Diecese

În Domnul Nostru Isus Christos
Binecuvîntare şi Mântuire.

Doi ani se împlinesc, de când Proviţa mitropolitană greco-catolică română de Alba-İulia a petrecut în mijlocul unui entusiasmu fără de sémén, la tronul arhiepiscopal pe Episcopul vostru, Înalt Preasfinţia Sa DD. Dr. Victor Mihalyi de Apşa, salutându-l cu nespună bucurie ca pe vrednicul urmaş al marelui, înţeleptului şi de neperitoare memorie Mitropolit Ioan Vancea, chemat la viaţa vecinică, după ce timp de preste un pătrar de secol vèrsase atât de bogată strălucire preste episcopatul Bisericii noastre. Orî cât de dure-rosă v'a fost despărţirea, Venerat Cler şi Preaiubit Popor, de un Păstor înzestrat cu

virtuţile cele mai alese şi pururea vighetor preste binele sufletelor vóstre şi preste înflorirea instituţiunilor vóstre de tot felul, voi totuşi v'aţi mângăiat în mângăierea generală, şi deosebită parte aţi luat, ca cei dintăi, la acea obştească bucurie, ce întru atâta ne-a încălzit inimile chiar şi ale celor ce eram în mare depărtare. Pentru că voi sciaţi, că Preaiubitul vostru Păstor nu vè părăsia cu deseavărsire, ci era numai chemat la un scaun mai înalt, de unde razele înţelepciunii sale aveau să se reverse pe un orizont mai întins, tária forţelor sale să se desvolteze pentru un bine mai general, şi bogăţia apostolescilor sale ostenei să producă ródele Domnului într'un câmp mai larg, în largul câmp al întregii noastre Proviţe mitropolitane. Prin faptul însu-şi al înălţării sale înse voi aţi rămăs lipsiţi de Păstor, cernit a rămăs tronul sacru al bisericii vóstre catedrale, şi vèlul veduvirii s'a întins preste tótă diecesa, cu-fundată în suspinare după un Mire nou.

După lungă aşteptare, însoţită din primul moment de serioşea şi legitime preocupări faţă cu umplerea scaunului vostru episcopal, étă-vè acuma, o Preaiubiţilor mei Fraţi, Păstorul trimis, étă-vè Mirele dat diecesei, întru umilinta persoanei mele. Părinteşca îngrijire a Vicarului lui Isus Christos,

a Prea Fericitului nostru Părinte Papa Leo XIII, faţă cu binele şi propăşirea singuraticelor bisericii împrăştiate pe pămînt, la olaltă cu înalta învoire a Preagloriosului nostru Împérat şi Rege Apostolic Francisc Iosif I m'a trimis pe mine, să leaú moştenirea ilustrului vostru scaun arhieresc. Denumit la 22 Novembre 1896 din partea Maiestăţii Sale imperiale şi regale, şi preconisat în Consistoriul papal de la 3 Decembre acela-şi an, la 9 Maiu 1897, în Dumineca Purtătorilor de mir, prin punerea mânilor Î. P. S. Sale DD. Mitropolit Victor, în biserica catedrală din Blaş, am primit taina şi caracterul neşters al episcopatului Bisericii Catolice după ritul nostru răsăritean. Ast fel înzestrat cu misiune autentică divină, împodobit cu vestimîntul arhieriei luminate şi întărit prin darul Spiritului Sfint, mè presint în mijlocul vostru ca Păstor legitim al sufletelor vóstre, salutându-vè întru tótă sinceritatea inimii mele: Pace voué!

I.

*Mergeţi în tótă lumea şi propoveduiţi Evangelia la tótă făptura*¹⁾: prin aceste scurte, dar dumnezeesci cuvinte Mântuitorul nostru

¹⁾ Marc. 16, 15.

Feuilleton.

Suvenir de călătorie.

(Blaş—Budapesta—Agram—Veneţia—Fiume.)

*O, Venezia benedeta;
No te voglio piu lasar!*

Nici o dată dóră n'am prins mai cu greú péna, să scriu, şi nici o dată n'am simţit mai mult slăbiciunea mea ca acum, când trebuie să aştern pe hârtie amintirile călătoriei făcute acum o lună la... Veneţia, Veneţia! Cine n'a auđit de frumsetile ei? Şi cine auđind, n'a admirat-o, macar din depărtare? Şi cine vedându-o nu s'a umplut de admiraţiune în faţa minunilor artei şi a sciinţei omeneşti?

Sînt lucruri, cari cu greú le poţi povesti altuia, şi numai auđindu-le póte omul să-şi căştige o iconă dréptă şi reală despre ele. Şi Veneţia se ţine de categoria lor. Dar să nu mè prea grăbesc!...

Mercuri la 14 April n. un grup de tineri studenţi împreună cu profesorii, cari îi însoţiau, era evenimentul cel mai însemnat, care atragea luarea a minte a Blăşenilor. O călătorie aşa lungă, şi încă în Italia, şi o nópte întregă petrecută pe mare, făcea, ca inimile multora

din noi să se strîngă de emoţiune şi să facă pulsaţiunile ei mai sgomotóse şi mai repeđi. Dar, eram cu toţii, orî partea cea mai mare din noi erau tineri, nepăsători şi fără frică. Înaintea noastră nu era de cât o vedenie, care ne chema de parte, de parte spre Italia, spre leagănul nostru străbun.

Şi am plecat între aclamaţiunile prietenilor, cari veselí ne poftiau „Drum bun“, şi am mers uitându-ne încetul cu încetul de strapaţiile călătoriei şi de nenorocirile, cari ne pot întimpina. Şi am mers înveselindu-ne vedénd, că cu noi este Dumnezeu, ca prin farmec plóea, care ne puse pe gânduri, a încetat, şi de sus din înălţimile albastre mií de raze călătóre se scoboriau vesele pe pămîntul ud.

Ajunşi la Teuş, cel mai venerabil membru al Capitlului, care chiar scoborise de pe tren, ne pofti cu drag călătorie bună, şi mai mulţi cunoscuţi, ce erau acolo, ne urară cale bună.

Pe la 6 óre am ajuns în Cluş, unde câţi va prietini ne aşteptau, să golim cu dînşii un páhar de bere pentru bunul succes al excursiunii.

La Orade, am încunoscîtat pe „Vultur“, că mergem, să ocupăm Creta, şi apoi ne-am

culcat spre a ne trezi diminétă în capitala ţerii, în Budapesta.

N'am cređut nici o dată, că Pesta póte fi aşa frumoşă. Şi nici o dată, o spun, nu m'am dorit, şi nici n'am voit, să mè doresc, să o vizitez. Şi chiar pentru aceea póte ea mi-a plăcut mai mult.

Părăsind trenul în frumoşă gară centrală, ca şi care, se spune, că puţine mai sînt, am luat dejunul în „New-York“, cel mai elegant otel. Apoi traversând stradele cari de cari mai frumoşee, ne-am lăsat pécatele în „Ráczfürdő“. (Un prietin spunea, că mai bine scris e „Rájiu“.) Pe drum am trecut preste podul de lanţ (lánczhid), care se încovoia sub greutatea paşilor nostri (?). Am admirat frumosul cheiú al Dunării, noul palat al parlamentului şi am atras atenţiunea tuturor cu vorba noastră românească. „Ezek olaszok,“ spunea unul. „Nem, hanem oláhországiak,“ răspundea altul mai cu minte. Noué puţin ne pása.

După scaldă am trecut pe lângă palatul regal, am vedut statua lui Hentzi şi am intrat în biserica lui Matia. Aci întârziase. Ceremonia spélării picioarelor îndeplinită de primatele se terminase, şi iesiseră cu toţii din biserică. E frumoşă biserica acésta

Isus Christos a constituit în mijlocul societății credincioșilor săi, adică în Biserica sa, un magisteriu pururea viu și neperitor, însărcinat a învăța toate popoarele și a lăși binefacerile Rescumpărării de pe Cruce până la marginile pământului și până la capătul vécurilor. Cei dintâi reprezentanți ai acestui magisteriu, cei dintâi vestitori ai cuvântului crucii de viață purtător, cei dintâi ucenici, însărcinați a propovedi învățăturile dumnezeescului Rescumpărător al némului omenesc, au fost doi spre zece pescari, ce s'au numit Apostoli. Cunoscut este zelul, ce l-au desfășurat acești doi-spre-zece ucenici întru împlinirea poruncii Învățătorului lor, cunoscut este și succesul minunat, ce l-au secerat pentru Evanghelie, străbătând aproape toate ținuturile știute pe atunci afară de hotarele Palestinei. Datorii au fost inse și ei cu datorita morții, și după ce în tot pământul a ieșit vestirea lor, și la marginile lumii graiurile lor,¹⁾ cu sângele pecetluind Evangelia propoveduită, au adormit în pacea Domnului.

Dar cu încetarea lor n'a încetat și nu putea înceta misiunea apostolică, Domnul adaugând la trimiterea lor: *Și eti eu cu voi sint în toate zilele până în sfârșitul vécului.*²⁾ În locul lor a urmat Episcopii puși de Spiritul Sfint, ca să păstórescă Biserica lui Dumnezeu, care o a câștigat cu sângele său.³⁾ Noi putem înșira, — grăesce glasul creștinismului prin Sfintul Ireneu din vécul al doilea, — pe cei ce au fost orinduiți din partea Apostolilor episcopi bisericilor, și pe următorii lor până la noi, cari n'au învățat și nici n'au cunoscut acelea, despre cari aiurază ereticii. Și fiind că prea lung ar fi șirul celor ce și-au urmat la ocărnuirea tuturor bisericilor, pe cei ce iese înainte cu cele ce le plac lor din mândrie deșertă, din orbire sau din răutate, îi vom rușina arătând tradițiunea și credința, ce o ține prin șirul episcopilor de la Apostoli și până la noi, Biserica cea mai veche și cunoscută tuttora, fundată în Roma de cei doi Apostoli strălucii, Petru și Pavel. Pentru că de lipsă este, ca toate bisericile, adică credincioșii de pretutindenea să alerge la Biserica acesta, din cauza întâietății sale mai de frunte, și în care s'a păstrat în tot de una de cei împărășiați pretutindenea tradițiunea primită de la Apostoli.⁴⁾

Episcopatul creștin așa dar strâns grupat împrejurul Bisericii Romei, adică împrejurul Episcopului ei, Pontificele Roman, are grava datorință de a continua misiunea apostolică, de a vesti în lume Evangelia, de a

¹⁾ Rom. 10, 18.

²⁾ Matt. 28, 20.

³⁾ Act. 20, 28.

⁴⁾ Lib. I. contr. haeres. c. 3.

zidită în stil gotic, cu podóbele sale, cu fereștile colorate și cu colonadele sale de un desen așa de variu și felurit și de un colorit așa de viu, cât fără voe îți aduci a minte, că pe un turn al bisericii stă corbul Huniadescilor, și că tatăl lui Matia a fost Ioan Corvinul, un român de la noi. Mulțămind lui Dumnezeu, că ne-a adus în pace până aci, am ieșit și trecând pe lângă gimnasiul Francisc-Iosefin, unde un ficior de popă românească, escelează printre fiii magnaților Ungariei, am grăbit prin mai multe strade până la restaurantul Frischauf, unde aveam masa.

Și nici că se putea alt cum, să prânzim airia de cât în pivnița restaurantului la lumină electrică. Am făcut multă cinste culinei, căci stomachul era gata, să facă revoluție.

După prânz ne-am împărășiat, ori mai bine ne-am împărțit în grupe: unii au mers la grădina zoologică, la parlamentul cel nou, la Dunăre, ér altii, între cari și eu, am percurat cu trenul electric subpământean totă Pesta, până ce am ajuns éráși la lumina zilei în város liget. Aci am privit grupa edificilor istorice: castelul de la Hunedóra, turnul din Sighisóra etc. rémase de la esposiția, și am intrat în esposiția internațională de

ținé pururea viuă lumina credinței în mijlocul popórelor, fie care din rîndul lor trebuind a repeți cu sfintul Pavel: *Amar mie este, de nu voiú binevesti.*¹⁾

Dacă a fost vre o dată lipsă de a vesti cu stăruință popórelor sublimatele învățături ale Evangheliei lui Christos, aceea este tocmai în timpurile noastre, când, din nenorocire, anumiți învățați în marea lor cutezare nu s'au sfiit a degrada demnitatea omului până la sórtea animalelor necuvintátóre, dând ca rezultat al preinșei lor științe chiar ceea ce cu jale constata Psalmistul despre un fel de pécătoși liniștiți în adâncimea pécateilor, cari în cinste n'au priceput, alăturatu-s'au vitelor celor fără de minte, și asemenea lor s'au făcut.²⁾ În timpurile noastre, când sub influența acelui-și spirit réu slăbirea și depravarea moravurilor crescând înaintéază spre a lua proporțiile unui uragan cumplit și menit a sgudui până în temelii întreaga societate, acuma, când din ce în ce mai mult se caută înădușirea graiului creștinesc prin tipétul desperat al necredinței și indiferentismului religios, vestitorii Evangheliei cu atât mai tare trebuie să strige de pe acoperiș,³⁾ că lécul vindecător la aceste rele nu se dá, și reacțiunea puternică spre a scápa omenirea de pustiirile unui cataclism univérsal nu se găsese de cât în religiunea lui Christos siugura, care înalță demnitatea omului la rangul, ce i-la croit Dumnezeu în șirul făpturilor sale, singura, care póte apăra popórele contra unui viitor înfricoșat.

Și într'adevăr, demnitatea omului numai ast fel se póte mântui, dacă i-se cultivă mintea cu adevérul curat asupra firii și destinului său, dacă i-se arată binele neîntinat de pata réului ca nutriment al inimii sale, ér virtutea cu strălucirile ei limpezi ca o țință, spre care trebuie să se îndrepteze prin mișcările libere ale voinței sale. Acest mare și destul de necesar învățămînt nu póte pórnii cu siguranță numai de la un alt om căci și el é supus rătăcirilor celor mai funeste, une ori chiar și asupra adevérurilor elementare; ér în privința libertății individuale basa tuturor libertăților grămădite staú monumentele dureroase și nenumérate ale trecutului, spre a dovedi tot așa de lámurit, unde ajunge omul încredințându-și pașii conducerii și stăpânirii séménului său lipsit de religiune și mistuit fără de crutare de focul patimii înăscute de a predomina.

Învățătorul sigur al omului, carele să-i scie inspira de la început încrederea desevârșită, că nu-l va îndrepta pe căi greșite și nu-l va sufoca sentimentele voinței libere

¹⁾ I. Cor. 9, 16.

²⁾ Ps. 48, 12.

³⁾ Matt. 10, 27.

pictură, care se deschisese chiar în ziua aceea.

Regret fórté mult, că m'am perdut catalogul tablourilor, în care însemnasem câte va pânze celebre. Observ de astă dată atáta, că de și era ziua deschiderii, esposiția, de alt cum fórté frumoasă și interesantă, era slab cercetată.

De aci ne-am suit pe „imperiala“ unui tramcar și am admirat totă frumuseța stradei Andrassy fórté elegante și fórté moderne. Special edificiile octogonului sint de o elegantă surprindétóre. În cale am véđut opera, apoi mai târziu în alte strade teatrul național, seminariul central, academia și alte edificii monumentale și ne-am terminat tourul bénd, o bere de Pilsen la ređuta orașului. În drumul cătră gară am remarcat două firme scrise și românești: „deposit de haïne gata“ și „fabrica de porțelan de al nostru (acestea trei vorbe erau réu scrise) și din străinătate.

Séra am părășit Pesta și am plecat mai de parte spre Croația. Sdrobiți de atáta umblet, am adormit în dată după cina, ce am luat-o pe tren, și nu ne-am trezit de cât în momentul trecerii în Croația.

(Va urma.)

prin spiritul de opresiune pátimașă, póte fi numai cela ce este însu-și adevérul, bună-tatea și îndurarea: este numai Dumnezeu cu nemărginita sa înțelepciune și iubire, scutite prin firea lor de ori ce umbră de întunec, de eróre și de réu. Ei bine, profetul Isaie, printre strălucirile deosebite ale Sionului din noul Testament, printre folósele neprețuite, de cari aveau a se bucura fiii Bisericii celei adevérate, a prevestit și aceea, că ei vor avé drept învățător pe Domnul însu-și, carele va îmbogăți sufletele lor cu totă îmbelșugarea pácii liniștite: *Și voiú pune pe toți fiii tói învățați de Dumnezeu, și întru multă pace vor fi fiii tói.*¹⁾ Mângăitorea prevestire s'a și împlinit prin întruparea Fiului lui Dumnezeu, preste carele și zise apoi Tatál ceresc în muntele Taborului: *Acesta este Fiul meu cel iubít pe acesta să-l ascultați.*²⁾

Întrodus în șóla acestui Învățător dumnezeesc, omul se vede scápat de tiránia unui învățămînt, prin care i-s'ar aréta locul său între animalele necuvintátóre, și i-s'ar reduce sórtea chiar mai jos de a acelora, la brăzđarea pământului, la purtarea greutăților zilei sub arșița unor patimi pururea încordate spre a-i sfășia pacea și odihna sufletului; căci dintr'un început își găsese nespusa mângăiere la auzul marilor cuvinte, ce n'au mai résonat până atunci în lume: *Eú sint calea și adevérul și viața.*³⁾ *Veți cunoáscé adevérul și adevérul vé va elibera pe voi.*⁴⁾ Acolo omul a întimpinat pe însu-și Creatorul său, îmbrăcat în umilința naturii omenesci, ca să póta primi de la el cu atât mai ușor și cu deplină încredere folósele creșterii morale și intelectuale: creștere, care se începe prin străbaterea minții sale cu razele nemărginitei înțelepciunii, se nutrește și susține prin darul Spiritului Sfint, prin căldura dragostii deosebite a Atotputernicului, și se întărește prin speranța sigură, neminișită a desevârșirii inteligenței sale prin limpedea vedere și cunoáscere a adevérului în sine însuși, și prin îndestulirea totală a voinței sale întru posedarea Binelui suprem, când după scurtul drum al vieții pămîntesci va páși pe pragul veciniciiei.

La lumina adevérului din șóla lui Isus omul a învățat fără de nici o témă de îndoință, că este creat după chipul și asemănarea lui Dumnezeu, adică înzestrat cu un spirit inteligent, cu totul deosebit de ființele din jurul său; cu un spirit liber prin care avînd stăpânirea preste acțiunile sale póte urma binele și a se feri de réu, ér prin acesta a iubi, a se apropia de Dumnezeu, aflându-și numai într'insul fericirea, după care suspină cu ardóre; cu un spirit neperitor, chemat și destinat la o viață nesfârșită în sinul veciniciiei; cu un spirit în fine ridicat la ordinul supranatural prin rescumpérarea sa din mórtea pécateului cu însu-și sângele Omului-Dumnezeu, pironit pe cruce pentru mântuirea lui.

Aflând adevérul în șóla lui Isus, și ajungénd print'insul la cunoáscerea înaltului său destin, ca un interes propriu al său și nelegat de nici o condițiune a vieții sociale fără exclusiv numai de firea spirituală a sufletului său, și ast fel cunoáscénd, că, deși este menit a trăi pe pămînt în legătură cu societatea aprópelui său, își păstréază totuși individualitatea sa nestirbită și provédută cu drepturi, ce nu i-se pot prescrie, cu favoruri ceresci, ce nu i-se pot ataca, cu datorințe, ce trebuie să și-le împlinéscă chiar și atunci, când lumea întregă s'ar scula împotriva lui: omul, cunoáscénd adevérul, se vede, se simte scos din întunerecul erorilor, în care de vécuri era confundat, și ridicându-și cu mândrie adevérată fruntea spre ceriul deschis deasupra capului său, sub impresiunea recunoáștinței cătră Înaltul său Învățător, aude isbugnind din adâncul inimii sale: *Mărire Tie, Dómné, mărire Tie!*

O, da! Prin învățăturile lui Isus omul și-a véđut demnitatea ridicată din noroiul

¹⁾ Isa. 59, 13.

²⁾ Luc. 9, 35.

³⁾ Ioan. 14, 6.

⁴⁾ Ioan. 8, 32.

lumii trecătoare, până la aceea a fiilor lui Dumnezeu, er sentimentul libertății, ce i-s'a smuls din cătușele patimilor, i-a întărit, și până într-o dată i-a făcut inviolabil sanctuarul conștiinței din peptul său, în cât se simte mare, înălțat și liniștit chiar și sub lovirea celei mai neîndurate ale vieții din valea plângerilor. Pentru că în același dumnezeesc învățător i-s'a dat tot o dată modelul fără de sémén al tuturor virtuților. și încă nu numai ca un ideal sec, ale cărui frumusețe poate că le-ar sci admira, dar fără de a se și sci îndupleca a le întipări într-o zilnicele sale acțiuni. Îndemnând pe om a-l urma calea cea grea a virtuților, Isus i-a dat și mijlocele de lipsă spre a se pute ține cu statornicie pe urmele lui, lăsându-i în tainele sfinte, ce au isvorit din străpunsă coastă sa, o comoră nesecată de daruri cu al căror ajutor își va pute dobîndi iertarea păcatelor și va pute ajunge la scopul său ca un muncitor, căruia răspătă se datorește, ca un ostaș, căruia i-se dă cununa, căci bine s'a luptat. Pregătind această răspătă de fericire fără de sfârșit celor ce păzesc poruncile sale, Christos în același timp a arătat omului împetrit într-o păcatele sale prapastiile întunerecului celui mai din a față, înfricoșatele spelunci ale iadului, unde stăpânesce plângerea și scrișnirea dinților.¹⁾ Spre a scăpa pe om de această pedepsă nesfârșită, croită de dreptatea lui Dumnezeu păcatului de mörte, Isus într-o nemărginită sa bunătate ca unul, carele n'a venit în lume, să cheme pe cei drepti, ci pe cei păcătoși la pocăință, s'a îndurat a se asemăna pe sine unui păstor, carele lasă nouă zeci și nouă de oi în pustie spre a merge după ceea ce s'a pierdut, și aflându-o o aduce pe umerii săi;²⁾ unul părinte, carele se bucură și se veseleşce îmbrățișând pe fiul său cel rătăcit, căci mort era și a înviat, și pierdut era și s'a aflat;³⁾ și carele se lasă, să-i sărute picioarele o femeie păcătoasă și îi iertă multe păcate, căci mult a iubit.⁴⁾

Cădând, ca și această femeie păcătoasă, la picioarele aceluiași Mântuitor restignit pentru iertarea noastră, și privind cu speranță spre nemărginită bunătatea lui, sfântul Augustin cu ochii scăldați în lacrimi a esclamat: Numai tu singură ești, o dreptate, o inocență, incunjurată de o lumină curată și strălucitoare, care îndestulești nesaturatele noastre dorințe. În tine găsim noi odihna profundă și viața plină de o liniște nemăsurată. Cine intră în tine, intră în plinătatea bucuriei, desfătându-se la isvorul însuși al binelui suprem! O, în tinerețele mele, alunecând pe povrnișul plăcerilor, ești repede m'am depărtat de la tine, o Dumnezeule meu, și rătăcind în dată făcutu-m'am mie însuși o întinsă pustietate de durere! Ce altă sorțe mai avem de așteptat? Făcutu-ne-ai tu, Dömine, pentru tine, și veclnic neliniștită este inima noastră, până când nu se odihnesce într-o tine.⁵⁾

Pe cum apoi după asprimile înghețului din érnă, la ivirea binefăcătoarelor raze de lumină și de căldură ale sórelui de primăvară, se deșteptă din amorțire ființele vechi, reinviază și răsar din recele pământ, reînviindu-și ori dobîndindu-și forțele pentru conservarea vieții, pentru creșterea și reproducerea lor; ast fel la ivirea lui Isus Christos, sórele inteligențelor și al inimilor, în ordinul moral, împreună cu individul s'a deșteptat din letargia seculară și societatea omenescă, părăsind întunecimea idolilor și cu pași măreți îndreptându-se spre o viață nouă, vrednică de menirea ei. Istoria a două mii de ani cu mândrie dovedesce, că ori unde a străbătut dumnezeesca lui Evanghelie cu strălucirea învățăturilor lui, cu sfințenia poruncilor lui, cu blândeța, tăria și adâncimea simplicității admirabile a maximelor lui, acolo în scurtă vreme fără de sguduirea formelor de ocărnuire, fără de comploturi, fără de măgulirea

patimilor, ba chiar în butul violenței focului, ferului și a tot felul de persecuțiuni din partea tiranilor, — a schimbat fața pământului, împraștiind cu imbelșugare printre ómeni germeii sănătoși ai unei renasceri sociale, ca și care nu s'a mai vechi, și aruncând bazele unei civilizațiuni puternice și glorioase, care n'a întârziat a se ridica pe ruinele barbariei mai mult ori mai puțin împodobită cu nisce aparențe culturale.

Principiul fundamental al societății omenesci în adevăr, spre a nu schița de cât în lineamintele cele mai generale acest tablou minunat, — este autoritatea, prin care se manține ordinea, și se stabilește unitatea armonică a corpului social din mulțimea raporturilor, ce rezultă între ómeni prin firea lucrurilor, și prin împrejurările feluritelor graduri de capacitate intelectuală, de muncă sau de avere. Cu cât acest principiu e mai solid, mai respectat, mai adânc întipărit în inimile membrilor societății, cu atât mai tare e garantată existența ei liniștită, cu atât mai mult e asigurat progresul și înflorirea ei. Și din contră în măsura, în care se știrbesce acest principiu prin nerespectarea lui din partea supușilor, sau prin excesele, abuzurile și esagerările pornite din partea celor ce ar fi chemați a-l susține, în aceeași măsură se slăbește societatea însăși, i-se vesteșcesc ródele, i-se micșoréză ori chiar i-se curmă binefăcările.

Ei bine, Isus Christos, ridicând demnitatea individului, a regulat și raporturile sale deosebite în societate, apărând la locul întâiu și punând sub pāvaza ceriului prestigiul autorității în totă întinderea sa. Pentru că pe de o parte a legat de inimile supușilor ca mare datorință de conștiință respectul față cu suprema autoritate publică prin aceea, că a înrădăcinat într-o dînsii convingerea, că totă puterea vine numai de la Dumnezeu; și prin acesta, de vreme ce i-a umilit, i-a și înălțat făcându-i, să scie, că ascultând pe stăpânitorii lor, ei nu ascultă fără numai pe Atotputernicul, carele i-a creat, carele îi conservéză și i conduce la scopul existenței lor, și carele în origine singur are stăpânire legitimă și naturală peste ei: Tot sufletul stăpânirilor celor mai înalte să se supună a poruncit el, că nu este stăpânire fără numai de la Dumnezeu.¹⁾ Er pe de altă parte, înălțând la o laltă cu prestigiul autorității vađa și cinstea purtătorilor ei, n'a întrelăsat de a umili pe aceștia și de a precurma pornirile lor spre truție, despotism și tirănie, aducându-le a minte, că dînsii numai slujitori ai lui Dumnezeu sînt;²⁾ înaintea căruia aspră răspundere vor avé să dea pentru modul, cum își implinesc deregătoria: *Judecată cumplită va fi celor mari*, după ce Stăpânul tuturor a el este, și nu se va rușina de față, nici se va sfiu de mărime că și pe cel mic și pe cel mare el l-a făcut, și de toți asemenea lui este pronie.³⁾ Punând Christos pe această basă nestrămutată principiul autorității, i-a dat un caracter sacru, l-a scos din jocul schimbăcios al opiniilor omenesci, și l-a ferit tot o dată și de învinuirile, că ar fi un jug odios venit a încătușa libertatea supușului. Pentru că, libertate însemneză a pute ajunge, la scopul, ce-ți stă dinainte, neîmpedat de nimenea; sciind așa dar supusul, că ascultând de autoritate nu ascultă fără numai de Dumnezeu, și încă mai sciind, că acesta a dat chiar morții pe însuși Fiul său, numai ca să-i facă lui cu putință mântuirea și fericirea: supusul creștin, plecându-și capul cu reverință înaintea autorității, își păstrează neatins dreptul de a striga cu tărie: Eu sînt liber!

Răspundând drept aceea Tertulian celor ce acusați pe creștinii de răsvăritorii Cesarului, căci nu voiaș, să se închine icónei lui schimbate în idol, a pronunțat la lumina învățăturilor lui Christos marile cuvinte: Nu printre rîndurile noastre, ci printre ale vóstre căutați răsvăritorii, că cei ce aduc Cesarului

lingușirile cele mai mari, aceia sînt, cari urzesc într-o ascuns comploturi contra lui. Printre noi înse de aceștia nu se găsesce; și dacă totuși mai trage cineva la îndoelă supunerea noastră Cesarului, pe cum și evlavioasa noastră cinstire față cu el, să scie atunci, că noi nu putem să nu recunóscem în persóna lui pe suveranul pus de la Dumnezeu. Er pentru ceea ce se cere de la noi, pe partea noastră gata sîntem a da Cesarului numele de domn, dar să nu ne siléscă nimenea a adauge la acest nume și idea de Dumnezeu; căci alt fel noi sîntem liberi. Noi n'avem alți stăpâni fără numai pe veclnicul și atotputernicul Dumnezeu, carele și Cesarului stăpân este.¹⁾

Legarea supușilor înse de putere prin iubire și respect, și a puterii de supuși éráși prin iubire și prin grea răspundere din partea celor ce o tin, este numai începutul binefăcătoarelor religiei creștine, căci spiritul său binefăcător se estinde mai departe, până la cele mai de pe urmă raporturi sociale. Ori cât de bune și de înțelepte ar fi legile civile privitoare la regularea tuturor acestor raporturi, dacă lipsesc bunele moravuri, societatea nu poate prospera cum se cuvine. În zădar s'ar căuta însă moravuri bune fără de religie. Și dacă o prea durerosă esperință, care se confirmă tot mai mult, n'ar fi în stare a ne dispensa de la ori ce demonstrațiune și n'am fi siliți să pipăim cu degetul, că omenirea fără de credință este asemenea unui torrente îngrozitor, carele pustiesce tot, ce întimpină în drumul său; dacă nu s'ar înfățișa ochilor noștri uimiți acea privileție înspăimîntătoare, în care isbugniurile cele mai deosebite ale ignoranței, ambițiunii, lacomiei și nelegiuirilor se întrec spre a dovedi, că strălucirea adevărului, sfințenia dreptului, frumuseța onestității n'ar fi alta, fără numai nisce cuvinte góle, de felul acellora, adaugem noi, cari îmbogățesc tristul vocabular al unei culturi fără de Dumnezeu; dacă în deosebi la popórele creștinești ar mai pute rămâne fie cât de mică îndoință asupra faptului, că ori ce cultură smulsă de sub înrîurirea spiritului creștinesc ar fi deosebită de acele morminte vărute din Evanghelie, cari din afară se arată frumoșe, er din lăuntru sînt pline de ósele morțiilor și de totă necurătenia,²⁾ adevăc a spoelă lustruită, care își ademenesce privirea, dar care ascunde în mod fórte străvêdēcios desastrelor anarchiei amestecate cu crușimile barbariei; dacă, zicem, ar mai trebui a se dovedi un adevăr necontestabil ca și acesta, atunci gata ar fi însăși înțelepciunea păgână a ne aréta, că recunóscerea Dumnezeului celui adevărat este cea mai mare calamitate pentru stat, și că cine strică religieuna, subsapă fundamentul ori cărei societăți omenesci.³⁾

Încunjurându-se legea preadrechtului Judecator, martor ocular la acțiunile omului, ce îl va mai sci îndemna pe acesta cu tărie, ca să urmeze virtutea în tóte direcțiunile vieții, începând de la moderarea mișcărilor celor mai secrete ale inimii sale, și ce îl va mai pute împedea, ca să nu-și înalte tronul patimilor sale pe neglijența marilor datorințe, ce le are el ca om, ca părinte, ca cetățean? Nu codicele civil, pentru că acela, ca ori ce legislațiune omenescă, se mărginesce la regularea acțiunilor esterne și încă nu la tóte, și mut este față cu pornirile interne ale conștiinței. Nu codicele penal, pentru că rigórea acestuia aprópe numai atunci atinge pe cel vinovat, când el n'a fost destul de iscusit spre a se subtrage de la ochii scurt-vêdători ai judecatorului pămîntesc. Nu forța brutală, pentru că acesta lovind trupul nu atinge inima, ca s'o înduplece spre bine. Și apoi câte nu sînt căile născocite spre a fugi și scăpa de urmările tuturor acestora; câte nu sînt și mijlocele spre a pute acoperi înaintea mulțimii cu haïna onestității și nevinovăției fărădelegile cele mai mari!

Nu acestea, ci Domnul este carele

¹⁾ Matt. 22, 13.

²⁾ Luc. 15, 4.

³⁾ Luc. 15, 32.

⁴⁾ Luc. 7, 47.

⁵⁾ Confess.

¹⁾ Rom. 13, 1.

²⁾ Hebr. 13, 17.

³⁾ Sap. 6, 6.

¹⁾ Apol. c. 33, 37.

²⁾ Matt. 23, 27.

³⁾ Plato, De leg. lib. X.

mântuiesc poporul,¹⁾ și carele prin dreptatea sa înalță nemiul²⁾ și mărirea poporului, ce se apropie de dînsul,³⁾ că de n'ar păzi el cetatea, în deșert ar priveghia, cel ce o păzește pe ea.⁴⁾ Numai prea sfînta sa Biserică este acea maică adevărată a nemiului omeneșc, carea, proclamând sîrbătorește absoluta egalitate a tuturor omenilor înaintea lui Dumnezeu, a zdrobit lanțurile sclăviei rușinoșe, în care omul une ori era bun numai a îngrășa pescii stăpînului său, și a mîntuit sîrteea femeii, osîndită pînă atunci a purta jugul preputinței, cupidității și volniciei celui, cel era destinat, să-i fie soț, protector și conducător, dîndu-i puțința de a se împărtași din dumnezeiescile străluciri ale aceleia, ce a fost înălțată la demnitatea de a fi Muma adevărată a Creatorului său.

Numai Biserica sfîntă a fost, care a întărit familia, basa societății întregi, prin economia unei taîne mari, preste care vîghează nemijlocit, apărîndu-o și rîșbunîndu-o însuși cîla ce dintru început a zidit bărbat și femeie și i-a unit prin legătura indisolubilă a dragostii și datorințelor într'un singur trup și într'o singură inimă. Numai ea, care supune pe copii părinților cu un fel de supunere liberă, și pe părinți îi îmbracă cu o plăcută autoritate asupra copiilor lor; carea scie porunci cu tărie slugilor, să asculte pe stăpînii lor întru dreptatea inimii, cu bunăvoință slugindu-le ca Domnului și nu ca omenilor,⁵⁾ er stăpînilor, nu numai să dea slugilor, ceea ce este cu dreptul și cu tocmeala,⁶⁾ ci să-i iubească, să le premîrgă cu esemplu bun, că dacă nu pîrtă grije de ai săi și mai virtos de ai casei lor, de credință s'au lăpădat și sînt de cît cel necredincios mai rău.⁷⁾ Numai Biserica sfîntă a fost, care a alinat suferințele sîracilor, îndreptîndu-le speranțele spre bunătatea celui ce hrănește paserile cerului și îmbracă crînii cîmpului, și a impus bogăților, să nu se laude în truțiile lor, ci să-și rîscumpere pîcatele sîrind cu mile întru ajutorul sîracilor, dacă nu vor, ca în ziua Domnului rugina aurului și argintului să le fie mîrturie vecinicei lor osîndiri.⁸⁾

Scurt numai din graiul acestei preasfînte Biserici a auzit omenirea cuvîntul de fapte lucrător, îndreptat fiilor săi: binecuvîntați pe cei ce ve prigonesc pe voi, binecuvîntați și nu osîndiți; bucurați-vă cu cei ce se bucură, și plîngeți cu cei ce plîng; cu dragoste frățească unul pe altul iubiți; cu cinstea unul pe altul mai mare făcînd; întru nădejde bucurîndu-vă, întru necas răbdînd, întru rugăciune îngăduind; nimîruî rău pentru rău rîsplătînd; făcînd purtare de grije de cele bune înaintea tuturor omenilor; și de este cu puțință, încît este despre voi, cu toți omenii avînd pace, nimîruî cu nimica nu fiți datori, fără numai cu a iubi unul pe altul, că cel ce iubește pe altul, legea a împlinit.⁹⁾

Biserica lui Christos, adaugînd la vîrsta sa anî preste anî și vîcuri preste vîcuri, nu-și perde nimica din vîgorea și frumuseța tineretelor sale; căci unul și acela-și este spiritul de adevăr și de iubire, carele o înflăcăreză neconținut preste timpuri depărtate: spirit neschimbător, ca și vecinicul Dumnezeu, de la carele preste dînsa cu plinire s'a vîrsat; unul și acela-și este cîla ce o apără și o face, să iese pururea învingătoare, robustă și plină de viață din luptele cele mai mari: Isus Christos, carele este ieri și astăzi, acela-și și în veci,¹⁰⁾ ai cărui anî nu se vor împuțina,¹¹⁾ și ale cărui cuvinte neperitoare vor rămîna și atunci, cînd cerul și pămîntul nu vor mai fi.¹²⁾ Astăzi așadar, ca și ieri,

ca și în viitor, Isus Christos de pe tronul vecinicei sale mării nu încetăză de a chema la sine prin glasul Bisericii sale nemiul omeneșc spre a-l mîngăia, vindeca și fericii cu darul nesfîrșitelor sale bunătăți: *Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați*; veniți toți, cei ce ve osteniți rătăcind pe drumurile colțuroșe a tot felul de erori, unde v'au condus cu basme meșteșugite proci mincinoși; veniți toți, cei ce gemeți însărcinați sub grîznica povară a deșertelor făgăduințe de odihnă, cu cari v'au ademenit cărtitorii, grăitorii de rău, născuți spre vîinare și stricăciune; deșteptați-vă și veniți la mine, popore cufundate în întunec și în umbra morții, popore lăncezite în chaosul durerii, de unde a dispărut viața vrednică de voi; părăsiți pe cei ce pentru lăcomie cu cuvinte amăgitoare pe voi v'au preocupat, părăsiți pe cei ce vor, să ve astîmpere setea, și ei nu sînt de cît nori fără de apă, ce se pîrtă de vînturi; părăsiți pe cei ce vor, să ve dea progres și înflorire, și ei nu sînt de cît copaci tomnatici neroditori, de două ori morți și desrădăcinați; părăsiți pe cei ce vor, să ve ilumineze, și ei nu sînt de cît stele rătăcitoare, cărora negura întunecului în veac se păzește¹⁾: *Veniți la mine toți cei osteniți și însărcinați, și eu ve voiî odihni pe voi!*²⁾.

II.

Misiunea mea în mijlocul vostru, o Prealubiților mei Frați, este de a continua propovăduirea acestei Evanghelii dumnezeiesci, de a ve da voue ceva dar spiritual spre întărirea voastră, ca să me mîngăiu împreună cu voi prin credința cea dimpreună a voastră și a mea.³⁾ Gîndul înse de a lua asupra mea această glorioasă, dar înfricoșată sarcină în împrejurările cele mai grele pentru episcopatul Bisericii lui Christos în general, ar fi înspăimîntat de sigur și alt cum destul de mîrginitele mele puteri, dacă n'ași fi fost spriginit. Îmbărbătat și întărit de gîndul mai înalt, că trebuie să me supun cu umilînță voinței Celui ce-și alege cele slabe ale lumii, ca să rușineze pe cele tari,⁴⁾ și carele se servesc de cele mai de jos ale pămîntului spre a-și arăta puterea și mărirea. Și am cea mai desevarșită convingere, că venind la voi cu această sarcină pe umerii mei, împlinesc voința lui Dumnezeu. Pentru că misiunea am primit-o de la Isus Christos prin Vicariul său pe pămînt, Pontifcele Roman, următorul Sfîntului Petru.⁵⁾ Părintele Părinților, Capul tuturor capilor, Archiepiscopul Bisericii de sub ceri,⁶⁾ fundamentul episcopilor, columna credinței adevărate și învîțătorul religiunii;⁷⁾ de la care trebuie să luăm întărirea credinței, căci de la început el este fântâna neîntinată a curatului adevăr, portul liniștit al întregii Biserici contra tuturor tempestăților; de la care am învățat cu Sfîntul Vasile a propovedui cu fruntea deschisă credința strămoșească,⁸⁾ și de unde, după o frumosă espresiune, și-au înarmat cu crucea rosturile acei vulturi măreți, sub ale căror aripi au venit părinții noștri pe aceste locuri întinse și bogate. Sperînd așa dar cu încredere în ajutorul lui Dumnezeu și întărindu-mă prin autenticitatea misiunii mele, sili-voiî din ce în ce mai mult a me îmbrăca în zaua credinței și a dragostii și în coiful speranței de mîntuire,⁹⁾ spre a mărturisi pînă la cea din urmă picătură a sîngelui meu pe Christos înaintea omenilor, spre a ve propovedui Evangelia sa, și spre a dovedi alipirea mea sinceră și necondiționată către Scaunul Sfîntului Petru în care el a pus cheile credinței.¹⁰⁾ Er sub impresiunea neștersă a acestor sentimente, ce-mi străbat inima, și cari ca și ale vulturului vor înoi pururea tineretele mele, cu cea mai

adîncă venerațiune me plec înaintea preagloriosului următor al celuiia-și Principe al Apostolilor, Leon XIII: Prea Fericitul și Prea Sfîntului și întocmai Angerilor întru Christos Părintele Părinților și Stăpîn a tôte adevăritele apostolesci biserici, ca un rob Tie înaintea cădînd, sîrut urmele picioarelor Măriei și Prea Sfîntei Tale: Putere și Domnie!¹⁾

Întărirea mea este după aceea întru clementa suverană a Maiestății Sale Augustului nostru Împărat și Rege Apostolic Francisc Iosif I. carele de o jumătate de veac împarte binefacerile unei domni glorioșe preste hotărîle prealubitei noastre Patrii. Depunînd cu tôte lealitatea și sinceritatea inimii mele la treptele Înaltului său Tron tributul fidelității, supunerii și devotamentului meu celui mai profund, declar sîrbătorește, că sub inspirațiunea datorinței sacre de a se da Cesarului, cele ce sînt ale Cesarului, me voiî sili cu deplină sirgînță, a întinde modestul meu concurs tuturor preocupărilor înțelepte și bunelor osteneți ale factorilor constituționali pentru prosperarea Statului; de vreme ce sper cu tărie, că nici eu nu voiî fi lipsit de spriginul lor întru administrarea bisericii, trebuind a se da și lui Dumnezeu, cele ce sînt ale lui Dumnezeu; ca ast fel pe tôte căile să se asigure pacnică fericire a acelor ce în unul și acela-și timp sînt și cetățeni și și credincioși ai Evangheliei. Cu umilînță îmi ridic apoi glasul rugăciunii mele către Împăratul Împăraților și al Domnitorilor Domnitor cerînd, ca pe Prea Înălțatul și de Christos Iubitorul nostru Rege Apostolic, să-l încununeze cu arma adevărului și a bunăvoinței, să umbrască asupra capului său în ziua de luptă, imputerînd brațul său și înălțînd drepta sa, să-i dărînească adîncă și stătătoare pace, să grădescă întru inima sa cele bune pentru Biserica lui și pentru tot poporul lui, ca viața lină și neturburată să pretrecem întru tôte bună credința și curăția.²⁾

Întărirea mea este întru îndrumările înțelepte și părintești bunăvoință a ilustrului cor episcopesc al Provinciî noastre mitropolitane, și în deosebi a preavrednicului ei cap nemijlocit și al meu glorios predecesor, față de carele pururea neștersă voiî păstra în peptul meu cea mai viuă grațitudine și recunoștință, căci cu o forțe rară amabilitate s'a îndurat a me adăposti la sine timp îndelungat, pînă cînd mîinile pe capul meu punîndu-și a chemat darul apostoliei asupra mea. Întrînd ca cel din urmă în rîndurile vîstre, Preaveneraților Părinți, me voiî sili cu stăruință neobosită, ca îmbărbătat de strălucitul vostru esemplu să muncesc cu încordare munca Domnului și să cultivez în peptul meu și în acțiunile mele spiritul dragostii și frățietății. Și voiî face acesta cu inimă bună, pentru că mare este porunca Apostolului, ca toți într'un suflet cu o gură să preamărim pe Dumnezeu și Tatăl Domnului nostru Isus Christos,³⁾ pentru că „acesta, spre a me esprima cu fericitul Mitropolit Ioan, „o recer imperativ și împrejurările deplorabile ale timpului, în carele trăim, carele fiindu-i zilele rele, provocă cea mai ageră activitate din partea tuturor, cari au chemare a lucra în via Domnului, de o dată înse face necesară și solidaritatea acelor în tôte lucrările; ca toți să lucrăm cu puteri unite, căci unul este Domnul, ai cărui lucrători sîntem, una este și ținta, la carea nisum, acelea ne sînt și interesele, și omogene și cercurile de activitate, în cari operăm; cari tôte le facem ca ministri ai Sfîntei Maice Biserici, despre care S. Augustin zice: Biserica în comun se rogă, în comun lucrăză, în comun se ispitesce.”⁴⁾

Încrederea, întărirea și speranța mea este întru spiritul de dragoste, de jertfă și de supunere în Domnul, de care ve știu, că sîntei înflăcărați o, Prealubiților mei Frați

1) Est. 20, 9.
2) Prov. 14, 35.
3) Ps. 148, 14.
4) Ps. 126, 1.
5) Efes. 6, 5.
6) Col. 4, 1.
7) I. Tim. 5, 1.
8) Jac. 5, 3.
9) Rom. 12.
10) Hebr. 13, 8.
11) Ps. 101, 28.
12) Luc. 21, 33.

1) Iud. 1, 13.
2) Matt. 11, 28.
3) Rom. 1, 12.
4) I. Cor. 1, 23.
5) Mineul, 18 Febr.
6) S. Theod. Studit. L. 2, epist. 12.
7) Synax. 12. Mart.
8) Epist. 92 ad Domas.
9) I. Theod. 5, 8.
10) S. Theod. Studit. Epist. 63.

1) Formula de închinățiune către Pap de la Roma, prescrișă în Pravila din Tirgoviște de la anul 1652.
2) II. Concil. Prov.
3) Liturg. S. Vas.
4) Rom. 15, 6.

al Veneratului cler diecesan. Acest prețios ajutor la locul întâi cu nestrămută încredere îl sperez de la membrii Veneratului Capitu al bisericii Catedrale, chemați mai de aproape a ușura sarcina mea prin sfaturile lor înțelepte și prin experiența bogată a lucrurilor, zilnic având a munci împreună cu mine pentru menținerea și dezvoltarea instituțiilor noastre, pentru promovarea binelui și pentru propășirea diecesei pe toate terenurile deschise ostenelelor mele păstorești. Cu atât mai fundată îmi este speranța acestui concurs credincios, și neinspirat fără numai de marile interese ale cauzei Domnului, din partea Veneratului Capitu, cu cât, încă fiind eu în depărtare, m'a mângăiat nespun de mult prin bunăvoința, ce mi-a arătat-o în terminul cel mai măgulitor, prin glasul autorizat a doi iluștri ai săi reprezentanți: prin cela ce de la începutul diecesei vighéză ca și o sentinela neadurmită, și muncesce la bătărețele sale venerabile cu încordare și vigore pururea întinerită pentru binele ei. Ilustrisimul și Reverendisimul Preposit și Prelat pontificiu Domnul Ștefan Moldovan; apoi prin cela ce, la însărcinarea Venerabililor săi confrăți, a ținut frânele ocărmuirii diecesane în tot timpul lungii vacanțe, cu o rară îndemănare, cu statornicie și cu multă înțelepciune, Reverendisimul Domn Petru Pop, Vicariul Capitalar. Esprimând pentru această Veneratului Capitu omagiul mulțămirilor mele celor mai căldurose, și aducând în mod cu totul deosebit tributul recunoștinței mele celor mai viue acestor bărbați distinși, sînt sigur, că interpretez tot o dată sentimentele comune întregii diecese dorindu-le ferbinte, ca Domnul să le prolungească întru mulți ani firul prețioșelor zile ale vieții lor!

Cătră voi așa dar, bătrînii poporului, cătră voi, Onorabili confrăți așisderea slujitorii al altarului, cari muncii în via Domnului împrăstiați prin mijlocul poporului, cătră voi toți, instrumente nobile ale lui Dumnezeu întru propoveduirea Evangheliei îmi îndreptez avîntul puternic al speranței mele rugându-ve, să țineți și în viitor pururea vii înaintea voastră adevărul, că țaria unei armate stă întru adevărul cea mai îngrijită a soldaților conducătorului lor, într'o supunere dictată din convingerea inimii și din pornirile curate ale sentimentului de datorință, într'o supunere bărbătescă, ce nu scie de pericol, fire-ar acela ori cât de mare: și oștenii sîntem cu toții din oștirea lui Christos, avînd a lupta lupta cea bună a credinței. ¹⁾ Aduceți-vă a minte și de cuvintele sfințului Igațiu martirul cătră creștinii din Efes: Se cuvine, ca voi să fiți de o părere cu Episcopul, să stați cu el într'o armonie așa de perfectă ca și aceea, ce iese din cordele unca și aceleia-și chitare. Căci ori pe cine trimite tatăl, ca să ocărmuească familia sa, trebuie să-l primim întocmai ca pe însu-și tatăl familiei. ²⁾ Luptând în chipul acesta, strîns ținîndu-ve împrejurul aceluia, ce vi-s'a dat păstor și conducător, muncind în direcțiunile acestea, Domnul însu-și va lupta alături cu voi, brațul nostru susținînd, va binecuvînta ostenelele voștre, crescere dând și prețiosul rod al mîntuirii sufletelor, rescumperate cu prețios sîngele său. Er pe partea mea sîrbătoresce vă asigur a nu perde din vedere ceeaaltă poruncă apostolică: *Preoții cei ce își țin bine deregătorii, de îndoită cinste să se învrednicescă; mai ales cei ce ostenesc în cuvînt și întru învățatură.* ³⁾ Preste toate înse, o Fraților, voi sciiți, că făcînd lucrul evangelistului cu S. Pavel, propoveduind cuvîntul, stînd asupra, cu vreme și fără de vreme, muștrînd, certînd, îndemnînd cu totă îndelunga răbdarea și cu învățatura, gătita aveți canuna dreptății, care o va da vouă Judecătorul cel drept în ziua arătării sale, ⁴⁾ spre moștenire nestrăicătoasă și nespurcată și nevătădită, păzită în ceruiri pentru voi. ⁵⁾

Cătră voi se îndrepteză acum în mod

¹⁾ 1 Tim. 6, 12.

²⁾ Ign. ad Ephes. IV.

³⁾ 1 Tim. 5, 17.

⁴⁾ 2 Tim. 4, 8.

⁵⁾ 1 Petr. 1, 4.

deosebit privirea minții mele, o Preaîubit Popor, încredințat păstoririi mele. Vouă vi-se deschide inima mea spre a vă cuprinde pe toți cu afecțiunea sentimentelor celor mai căldurose, ce s'au deșteptat într'însa din primul moment al denumirii mele la iluștrul voștru scaun arhieresc. Fiți din fiii voștri, sînge din sîngele voștru fiind, acum, când Provedința dumnezească m'a înălțat ca pe cel ales dintre popor, ¹⁾ din rîndurile voștre cele din urmă, acum mai mult ca ori cîne altul îmi cunosc datorința de a nu perde din vedere cuvîntul Mîntuitorului: *Er cel ce este mai mare întru voi, să vă fie vouă slugă.* ²⁾ Drept aceea, lungimea zilei nu va scurta încordările mele, și în tot în tot timpul oboșela nu va slăbi puterile mele întru a vă propovedui învățăturile pacifice, gloriose și binefăcătore ale Evangheliei sale întru a vă ocărui Biserica, și a susține și promova instituțiunile adăpostite sub aripele ei; er prin toate acestea, a contribui nu numai la îmbărbătarea voastră, ca să stăruiti a umbla în calea dreptății, vestind mărirea Domnului prin strălucirea credinței și frumuseța moravurilor voștre, ci și la spriginirea înaintării voștre pe toate terenurile adevăratului progres cultural. Stăruind la muncă neobosită în direcțiunile acestea, nutresc firma convingere, că voiți conlucra nu numai la mîntuirea sufletelor voștre, ci și la ceea ce éráși scump ne este tuturora, la înflorirea prealubitei noastre Patrii.

Zece ani petrecuți în ținuturi, unde cel de o credință cu mine erau într'o mică minoritate, m'a deprins pôte în de ajuns, ca curajul neînfricat al credinței mele și țaria neînvinșă a sentimentelor religioase, și cele mai scumpe ale inimii mele să le sciiți împreună cu prevenirea și cu dragostea față cu cei ce sînt de alte păreri și de alte credințe. Și acesta, pentru că dragostea creștină, al cărui foc sacru m'am silit și mă silesc a-l aprinde întru inima mea, necunoscînd margini, ne impune, să iubim pe toți omenii, măcar că a iubi greșele lor nu putem, și nici nu este iertat a le iubi pe ele. Fiind apoi dragostea această bine orînduită, dreptul la sinceritatea sentimentelor noastre, dictate de dînsa, îl aș mai de aproape, o Prealubiților mei credincioși, concetățenii noștri, fii ai aceleis-și Patrii iubite, și în deosebi aceia dintre ei, cari ne sînt tot o dată și frați adevărați, cu noi avînd aceea-și limbă, acela-și neam și acela-și nume românesc, și cari încă se rogă Domnului pentru încetarea despreunării și pentru unirea tuturor bisericilor. ³⁾ Înșufletit de aceste sentimente, și mai sciind din Evanghelie, că la mîntuire vor ajunge numai ceia ce fac voea *Tatălui ceresc,* ⁴⁾ carea este, ca toți, căți prin cuvintele Apostolilor cred întru Fiul său, Isus Christos, să fie desevășiți întru una. ⁵⁾ rugându-mă voiți lucra, și lucrînd mă voiți ruga, unirea credinței și împărtășirea Spiritului Sfinț cerînd. ⁶⁾

Și dea Dumnezeu, ca rugăciunile, stăruințele și ostenelele noastre să fie binecuvîntate cu aceste roduri neprețuite ale unirii Spiritului întru legătura păcii! ⁷⁾ Dea Dumnezeu, ca, avînd înaintea ochilor mei exemplul, ce mi-l'au lăsat pe urma lor, ceia ce s'au scoborit de pe scaunul voștru arhieresc, după ce l'au iluștrat cu virtuți alese. cu însușiri apostolesci, cu sciință bogată. cu zel înflăcărat pentru mîntuirea sufletelor. — și cele ce ei le-au dus la îndeplinire, să le țin cu țarie, și cele ce ei le-au dorit în sufletele lor nobile, să le pot efeptui spre binele și fericirea voastră.

Dea Dumnezeu, ca venind la voi, întru împlinirea binecuvîntării Evangheliei lui Christos să vii. Și vă rog pe voi, Fraților, pentru Domnul nostru Isus Christos și pentru

¹⁾ Ps. 88, 19.

²⁾ Matt. 23, 11.

³⁾ Liturg.

⁴⁾ Matt. 7, 21.

⁵⁾ Ioan. 17, 23.

⁶⁾ Liturg.

⁷⁾ Efes. 4, 3.

dragostea Spiritului, ca împreună cu mine să vă nevoiți întru rugăciuni pentru mine cătră Dumnezeu. . . . Ca cu bucurie să vii la voi prin voea lui Dumnezeu, și să mă odihnesc împreună cu voi. Er Dumnezeuul păcii cu voi cu toți. Amin ¹⁾."

Dat în Blaș la S. Mitropolie, în ziua Sfințului Atanasiu cel Mare, în ^{2/14} Maiu 1897.

Demetriu
Episcop.

Crisa Ministerială. — O cestiune principală, ce ocupă azi opiniunea publică a țerii este regularea cuotei. Nici nu e mirare, aici se tracteză de ridicarea sarcinilor publice cu câte-va milioane fl. la an. Cetățenii din toate unghiurile patriei au protestat în contra ridicării cuotei pentru Ungaria și vócea lor a avut acel efect, că comisiunea parlamentară nu a cutezat a se depărta de la proporțiunea de până acum a cuotei. Tot sub impresiunea opiniunii publice a ținut așa strîns la pretensiunile sale și comisiunea parlamentară austriacă. Acum e rîndul guvernelor.

Guvernul ungar prin o notă avisază pe cel austriac, că mactsimul până la care se pote ridica cuota pentru Ungaria îl consideră de 33.4; Așa dară totu-și guvernul e mai darnic de cât comisiunea parlamentară. Guvernul austriac în răspunsul său zice, că minimul cuotisațiunii pentru Ungaria îl consideră de 36.4, mai jos nu se pôte scobori. Și în Austria guvernul e mai concialant de cât comisiunea parlamentară, care pretindea să supóte Ungaria 42.0% din spesele comune ale monarhiei. Răspunsul guvernului austriac a fost pertractat în 13 a c. în consiliul de ministri. Până acum nu se scie sigur, că ce a hotărît guvernul din Budapesta, se susține înse că br. Bánffy e gata a se ridica la 34%.

Dacă Br. Bánffy insistă pentru ridicarea cuotei la 34%, atunci erumpe crisa în sinul cabinetului. Ministrul de finanțe Lukács și împreună cu el și alți ministrii la nici un cas nu se invoesc la urcarea cuotei preste 33.4%. Cine nu scie însă, că br. Bánffy e om isteț, aș nu pôte el recruta în locul lui Lukács și eventual și în local altora ministri noi, după ce aspiranții sînt destui? De asta dată se pare, că nu merge așa ușor lucru. Mai mulți fruntași ai partidului guvernamental aș ținut în 13 a c. o conferință secretă cu privire la atitudinea în cestiunea cuotei. Părerea comună a celor prezenți a fost, că ridicarea cuotei mână apa numai pe móra opoziției. Cu toate acestea majoritatea conferinței e invoită și cu mactsimul de 34%, a enunțat înse, că partidul liberal fără a-și periclita vađa și basa morală nu pôte merge la o ridicare a cuotei preste 34%. De aici s'ar vede, că până la 34% o pôte duce br. Bánffy dînd la o parte pe unii din colegii săi, căci are majoritatea partidului pe lîngă sine. Contele Badeni nu se mulțamesce cu 34%; atunci pe cum se vorbesce va pași la mijloc Corona, care va reduce pretensiunile Austriacilor la 35%; érá br. Bánffy, care s'a suit până la 34% va mai pune 1%. Dacă br. Bánffy nu s'ar invoi la 35% e fôrte probabil, că va trebui să se retragă, de ore ce în împrejurările actuale este mai indispensabila rămînerea la putere a lui Badeni în Austria, de cât a lui Bánffy în Ungaria.

¹⁾ Rom. 15.

Marele căpitan al liberalismului Tisza Kálmán, declară, că membrii partidului liberal ori cât de adicți ar fi guvernului, totuși nu mai de dragul lui nu vor vota sarcinile în defavorul țării. Deci br. Bánffy e în pericol de a fi părăsit de gardistii săi.

Nu mai cât lumea, care cunoșce apucăturile liberale, crede că Tisza și cu ai săi prin declararea din N. Fr. Presse voescă mai mult să influențeze asupra cercurilor normative din Viena, dându-le a înțelege că în Ungaria numai actualul partid numit liberal e capabil de guvernare.

Crisa ministerială poate veni ușor, dară partidul guvernamental mai bine își pune alți bărbați în frunte în locul actualilor miniștri, de cât să se despartă de putere, și ca să nu scape puterea din mână vor da liberalii tot, ce li se cere.

Tóte sînt compatibile cu mandatul de deputat dietal în Ungaria. Acésta relésă din verdictul comisiunii parlamentare pentru incompatibilitate, care în ședința din 13 a pertractat 7 casuri însinuate și în tóte a edis, că posturile de directori în diferite societăți de întreprindere, cari sînt în raporturi de câștig cu statul, comisiunea prin majoritate de voturi n'a aflat în nici un cas însinuat ceva incompatibil cu mandatul de deputat. Casurile însinuate sînt următoarele: Tisza István și Rosenberg Gyula sînt membrii în direcție la societatea de navigație „Adria”, care e subvenționată de către stat; Hieronymi Károly și Enyedy Lukács la banca agrară și de rentă, cu care guvernul a contractat în privința împrumutului pentru renoirea viilor; Tolnay Lajos, Benke Gyula și Neumann Armin au posturi la casa de păstrare din Teresopol, care face și operațiune de amanetare, cu intervențiunea guvernului. Venind înainte cazul lui Szulyvoszky, care a ținut în arîndă bunul de la Sz. Agotha a fondului de studii, comisiunea a anunțat principiul, că raportul de arendaș al bunurilor administrate de stat nu formeză cas de incompatibilitate. Dacă comisiunea nici în casurile enumerate n'a aflat incompatibilitatea, este lucru firesc, că nu o va afla nici în alte cazuri analoge.

Se nasce acum întrebarea, că ore numiți deputați nu și vor folosi influința lor în favorul societății, care îi plătesce și în detrimentul statului, a cărui interese ar trebui să le apere în calitatea lor de deputați? Ei sînt numai ómeni și încă liberali, la cari interesele private materiale apasă greu în cumpănă; aceste interese ușor îi pòte orbi, cât să-și uite de obligamentul, ce-l au ca deputați.

Legea despre incompatibilitate chiar acésta colosiune de interese intenționează să-o prevină. Comisiunea parlamentară nu mai ține samă de spiritul legii, chiar pentru aceea mai bine ar face, să propună abrogarea ei. Au dóră pentru acești domni e compatibil și cu putință a servi la doi domni?

Revistă bisericescă.

Roma.

De curînd s'a constituit în Roma un comitet internațional cu scopul de a serba cu demnitate sfîrșitul acestui secol și începutul celui viitor prin aranjarea de festivități omagiale în onórea Măntu-

itoriului nostru Isus Christos. Sfinția Sa Leo XIII a aprobat idea și pentru realizarea ei a numit de president onorar al comitetului pe Cardinalul Jacobini.

Cardinalul president prin un apel cu datul de 15 April recercă pe toți episcopii catolici, ca să contribue la demna serbare a gloriosului nume al domnului Christos, la ce trebuie să participe de o potrivă cu însuflețire tóte națiunile; anume: singuraticii prin acte de pietate și devotațiune, erudiții prin tractate de specialitate, revistele și ziarele prin articoli instructivi și însuflețitori, și tóte popórele prin manifestarea sinceră a iubirii și alipirii față de s. Părinte, Papa de la Roma.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Se pare că reformele bisericesci au eshauriat tóte forțele guvernului liberal. El nu are cu ce ocupa dieta, și fiind că se genéză să o închidă, conchémă din când în când ședințe, în cari nu se lucră nimica.

Comisiunea parlamentară pentru cuotă, publică în „Bud. Tud.” o declarațiune, din care se vede, că de și ar voi să se mențină proporțiunea de până acum la suportarea speselor comune cu Austria, totuși nu ar fi fost străină de compromis în cestiunea cuotei, dacă Austriacii își mai moderău pretensiunile.

Un proces anarchist s'a pertractat la 10 a. c. în Budapesta. Acusatul a fost Dr Schmitt Jenő, fundatorul ziarului „Állam nélkü” pentru un articol „Despre admisibilitatea anarchiei”. La luarea naționalului acusatul a declarat, că urmăze „religiunea spiritului”; reflectându-i-se, că atare religione nu e recunoscută de lege, s'a mărturisit de aconfesional, și fiind că nici la aconfesionalism nu a trecut după lege, a fost indus în protocol ca rom. cat. Juriul cu 8 contra la 4 voturi a declarat, că acusatul nu e vinovat de atacarea constituțiunii, nici a puterii obligătore a legilor, érá tribunalul l-a achitat. Până acum am avut numai socialiști, acum avem și anarhiști. Se vede, că anarchismul — după părerea juraților — nu e periculos, nici profesarea lui nu e contrară legilor vigente, căci numai așa ne putem esplica achitarea unui individ fără de stat și fără de religione.

În ședința dietală din 12 a. c. Ministrul br. Bánffy a răspuns la interpelările referitóre la visita Monarchului nostru în Petersburg și la rășboiul turco-grecesc. Cu privire la visita din Petersburg a zis br. Bánffy că călétoria la Petersburg nu a schimbat raportul dintre aliații de până acum ai monarchiei. Întréita alianță are caracter pacinic, și chiar acésta nu eschide, ca monarchia noastră să steie în cele mai amicabile raporturi și cu alte state.

În cestiunea rășboiului oriental marile puteri lucră pentru sistarea lui și menținerea de status quo, pe cum și pentru autonómia Cretei.

Austria.

Germanii liberali după ce s'au discreditat cu totul, s'au apucat, să provóce

scandaluri în parlament. Ei au început obstrucția sub pretext, că ordinațiunea ministerială în cestiunea limbei ar fi neconstituțională. Cu atâta nu s'au mulțamit, ci au pretins punerea guvernului sub stare de acuză. Discusiunea asupra propunerii s'a ținut în 5, 6 și 7 a. c. și a provocat cele mai vehemente scene. Germanii au ofensat greu sentimentul național al negermanilor imputându-le acestora, că ar fi inferiori în cultură. Slavii cu indignare au respins imputarea necualificabilă. Presidentul nu a fost capabil să susțină ordinea și mai a dese ori a fost necesitat a suspenda ședințele.

Parlamentul cu 203 contra 163 voturi adecă cu o majoritate de 40 de voturi a trecut la ordinea zilei preste propunerea de a se pune sub acuză cabinetul. Liberalii pot impede mersul regulat și normal al desbaterilor dietale, dară a trecut timpul, ca ei să mai ajungă la putere.

E de însemnat, că partea cea mai mare a presei magiare simpatizează cu liberalii provocători de scandaluri.

Rusia.

Pol. Cor. este înformată, că în adunarea generală a societății slave de binefacere, ținută de curînd în Petersburg, nu s'a întimplat nici o demonstrațiune politică. Împrejurarea acésta e de mare moment, căci până acum acésta societate se privia ca focaliul agitațiunii panslavistice. Adunarea s'a ocupat numai cu cestiuni pur umanitare și literare. Purtarea societății e considerată ca un efect al bunelor raporturi dintre Rusia și Monarchia Austro-ungară, așa cum le-au demarcat monarchii cu ocasiunea întîlnirii lor din Petersburg.

Portugalia.

Sévêrșindu-se alegerile, s'a constatat, că noua cameră numără 95 de progresiști 21 de conservativi și 4 independenți. Decî regimul dispune de o majoritate precumpănitóre. ceea ce dovedesce, cum că țara consimte cu politica colonială a guvernului actual.

Grecia.

Guvernul grecesc a rugat puterile, să îndrumeze pe admiralii de lângă Creta a concede năilor grecesci, ca să transporteze armata grecescă din Creta. De armata acésta zic Grecii, că au lipsă pentru apărarea Tesaliei.

Ciocnirile între Greci și Turci, sînt rare din cauză, că armata grecescă se tot retrage lăsând sate și orașe în prada Turcilor. După Farsal Grecii au părăsit Valo, care era întărit. În Epir încă nu e mai favorabilă situația armatei grecesci.

Grecii în virtutea hotărîrii puterilor signatare ale congresului de Berlin au aneșat în 1881 Tesalia și districtul Arta din Epir, un teritor cam de 13,000 km cu 300,000 locuitori.

Din Atena se anunță, că Onou legatul rusesc a prezentat ministrului de esterne al Greciei nota puterilor europene referitóre la intervențiunea pentru sistarea rășboiului. Nota colectivă a puterilor sună: „Representanții Franței, Italiei,

Angliei, Germaniei și Austro-Ungariei în numele guvernelor lor au încredințat pe reprezentantul Rusiei Onou ca pe doyenul corpului diplomatic din Atena, ca să declare, cum că puterile sînt gata a-și oferi intervențiunea pentru efectuarea armistițiului și aplanarea dificultăților, ce subversază între Turcia și Grecia, sub acea condițiune, că guvernul grecesc să enunțe, că va începe retragerea trupelor din Creta și se alătură formal la autonomia Cretei, pe cum și că fără rezervă va primi acele consilii, cari i-le dau puterile în interesul păcii."

Guvernul grecesc a dat în dată următorul răspuns: „Guvernul regal, luând spre știință declararea legatului rusesc, care a purces în numele celor aliați legați, declară, că începe revocarea trupelor regale din Creta, se alătură formal la autonomia Cretei și interesele Greciei le concede în grija puterilor.“ Grecii în îngâmfarea lor nu voiau să audă de glasul puterilor străine și acum după un război rușinos provocat de ei se bucură de intervențiunea puterilor.

Se zice, că Turcii încă doresc pacea, dară sub condițiunea ca Grecia să-i restituască speșele de război, cari se urcă la 250,000,000 lire, să-i cedeze unele puncte strategice, și să se reducă granițele grecesci, unde erau înainte de 1881. Guvernul turcesc nu a dat răspuns pozitiv la nota, prin care puterile propun pacea.

Finanțele grecesci fiind desăcate Grecia cu greu va pute desdauna speșele de război.

Turcia se invoesece la autonomia Cretei așa, pe cum au proiectat-o marile puteri.

Întronisarea Episcopului de Lugos.

(Raportul „Unirii“)

După mărețele sărbări ale consacării săvârșite în mijlocul unei bucurii nedescrise și cu o neîndatinată pompă în Dumineca trecută, aveau să mai urmeze și sărbările întronisării în Lugos, pentru-ca împlinit să fie golul în căta arhierilor bisericii noastre sfinte, pentru-că după totă forma un nou conducător să se dea credincioșilor neamului nostru er veduvitei mirese a Lugosului un mire vrednic și dorit.

Bucuria, cu care și-a primit diecesa veduvită pe noul ei cap era tot atât de mare, ca și jelea, cu care se despărțise de fostul ei arhipăstor și bucuria tot odată, că la putut vedé în fruntea provinciei noastre întregi.

Bucuria acésta o dovedesc sărbările mărețe, cu cari și-a luat în posesiune scaunul său episcopal cel nou, Il. Sa Dr. Demetriu Radu.

Etă în următoarele un raport detaiat despre decurgerea acestor sărbări.

Plecarea din Blaș.

Zilele de la Dumineca consacării până Vineri în 14 Maii le-a întrebuițat Il. Sa episcopul Radu pentru a-sé pregăti de drum. A făcut visite de adio și a primit érašii visite de adio și numeroșe felicitări. A cercetat pe toți domnii canonicii mitropolitani, pe profesori și alți honorațorii din Blaș. A fost felicitat de corpurile și instituțiunile de învățămînt din loc precum și de alți mulți și a primit felicitări și din afară de la fôrte

multe personalități remarcabile din țară și din străinătate.

În fine sosi și zina despărțirii. Cu trenul de la 12:30 după amiază a părăsit Il. Sa Blașul, de care îl légă și personal amintirea anilor frageți, ce i-a petrecut ca scolar al gimnasiului nostru.

Era deci lucru firesc, că a fost emoționat și Il. Sa, dar și Blășeni, cari cu toții îl aveau drag. Și așa firesce, că o mare mulțime sta înșirată lângă drum și asemenea la gară și pe lângă linia căii ferate, spre a ura drum bun și fericire noului arhier, care pornia spre a lua în mâinile sale destinele unei părți alese ale nămului nostru.

Escelența Sa bunul nostru Mitropolit, a însoțit pe fiul, fratele și óspele său până la gară. Aici se află mai mulți profesori de la tóte institutiunile de învățămînt din Blaș, alumnii seminariului teologic pe cum și un frumos numer de alți cunoscuți și stimători ai Ilustrității Sale, Dr Radu. Era înveselitoare dar tot o dată mișcătoare până la lacrimi priveșcea ce o oferiau cei adunați la acest act al despărțirii. Mitropolitul nostru, așa de nobil, generos și covășit de sentiment, îmbrățișă cu efusiune pe Episcopul Dimitrie, când sună momentul despărțirii. Repetite urări de: „Să trăeșcă“ isbucniră din pepturile tuturor la pornirea trenului, urări ici colo înădușite de lacrimi, și tot între urări a înaintat trenul, până ce părăsi hotarul Blașului.

Cine a fost martor al despărțirii acésteia, va fi trebuit să ajungă la convingerea, că despărțirea acésta a fost o sărbătorască pecetluire a unirei și dragostei ce-l légă de mitropolie și de iubitul ei Cap pe noul episcop al Lugosului.

O cétă mai mică de amici și cunoscuți ai noului episcop au pornit de o dată, ca să-l însoțeșcă până la noua Sa locuință. Mai mulți amici și stimători ai Ilustrității Sale, cărora oficiul nu le-a permis a-l însoți până la Lugos au crezut, să se deie o nouă dovadă de dragoste prin aceea, că l-au însoțit cu trenul până la Orăștie, prima stațiune mai mare de la intrarea trenului pe teritoriul diecesei de Lugos.

Drumul spre Lugos.

La Teuș, unde avea să se schimbe trenul spre Arad, Ilustritatea Sa a fost întâmpinat de mulțime de popor sub conducerea dlui docente Crișan, care prin o frumoșă cuvîntare a bineventat pe ilustrul arhier. Acesta în elocuentul său răspuns a îndemnat poporul adunat, să țină cu scumpătate la religiunea noastră și a terminat invitând pe cei de față să strige la adresa Escelenței Sale, a iubitului nostru Mitropolit Dr Victor Mihályi, un unanim „să trăeșcă“. Poporul cu nespuse însufleșire repetese: „Să trăeșcă Escelența Sa!“ „Să trăeșcă episcopul Lugosului!“ Acum a urmat o scenă din cele mai frumoșe și mai mișcătoare. Venerabilii Părinți ai episcopului, fratele, sora, nepoții îl așteptău la gară, pentru a-l mai vedé, pentru a-i ura drum bun, pentru ai cere binecuvîntarea, și pentru ai da binecuvîntare, ca și Dumnezeu să-i binecuvînte pașii. Episcopul observîndu-i între cei de față pe părinții săi, a grăbit de a dreptul spre ei, și-a sărutat părinții, frații și nepoții. Emoțiunea a stors lacrimi de bucurie din ochii tuturor. Ovațiunile la adresa fericitei familii nu voiau a mai înceta.

Ar avea întru adevăr psihologul ocașie, de-a observa, cât de harmonic se pot unii de o dată într'o inimă două sentimente așa de contrare, cum sînt bucuria și jalea. De petró să fi fost cineva, și nu puté să nu împărtășeșcă aceléși sentimente, de cari vibrau inimile acestor părinți și rudeni.

La órele 2 d. a. părăsirăm Teușul, și trecend pe lângă Alba-Iulia și Vințul de jos, unde în amîndoué locurile erau preșenți mai mulți cunoscători și stimători ai Il. Sale veniți anume pentru a-i ura cale bună și fericită. După plecarea trenului din stațiunea Vințul-de-jos, acolo unde diecesa Lugosului să mărginesce cu archidieceșca, profesorul Dr. Vasile Hossu, prin un cuvînt de despărțire adresat Ilustrității Saleepiscopului, i-a poștit, ca în diecesa sa, în care a intrat deja, să domnăscă pururea încungiurat de aceeași dragoste, cu care a fost însoțit de archidieceșani. Cuvintele D-lui Hossu purceșe din adîncul inimii, ad emoționat mult pe Ilustritatea Sa, cărei emoțiunii i-a și dat imediat espresiune prin un călduros răspuns. Choralul improvisat de profesorul Aron Papiu a întonat un întrăit: „Mulți ani!“ Ajunsérăm la Jibot, prima stațiune, care se află deja pe teritoriul diecesei de Lugos. Imprejurarea acésta a dat credincioșilor din acel jur fericita ideă, ca să-l felicite pe noul lor arhier la acest loc, îndată la intrarea pe teritoriul diecesei, ca ast fel dintru'nceput cu bune augurii să potă înainta spre credință. Poporul sub conducerea preoților din Cugir Ioan Drăghiciu și Teodor Crișan și învățătorul Muntean a întâmpinat pe iubitul lor arhier cu salve de trascuri, érá preotul I. Drăghiciu l-a bineventat prin un discurs ales. Il. Sa a mulțămît adînc mișcat pentru bineventări și într'o fericită improvisație, făcend o reamintire istorică a marelui învingeri, ce a recercat-o creștinismul patriotic tocmă în locul acela, pe câmpul pânii, a dorit, ca să triumfeze religiunea și biserica noastră preste tóte pedecile, ce i-s'ar pune în cale, spre care scop din a Sa parte a promis a desvolta tóte forțele și tóte silințele Sale.

De aici încolo drumul să prefăcea într'o adevărată călătorie de triumf. Parcă triumful zărit și vestit la Jibot a și început a se realiza. La Romos a bineventat pe episcopul său tinérul țeran Aurel Ordean, érá poporul a aruncat în cupeu buchete de flori. Pe tren înainte de a ajunge la Orăștie în numele Blășenilor, cari au să se scóbore și-a luat rémas bun de la Ilustritatea Sa profesorul Aron Deac, la ce de nouă a răspuns Ilustritatea Sa cu farmecul cuvintelor sale. Era doios și măreț acest moment de despărțire. La Orăștie au eșit spre întâmpinare în frumos număr înteliniți și popor între cari bunul și dragălașul Dr Erdélyi cu St. dómă, Dr. I. Madincea, medic militar, Dr Silv. Moldovan, sublocotenentul Pop, loconentul Frenț și alții. La Simeria (Piski) ovațiunile páriau a-și fi ajuns culmea. Vicarul Hașegului Nicolae Nestor, protopopii Ștefan Radic din Petroșeni, Ioan Pop din Hunedóra și Augustin Blășan din Sécărimb în fruntea a lor vre-o 40 preoți și înteligenți laici și popor fôrte numeros erau întruniți pentru a-l bineventa pe episcopul lor. Sentimentele omagiale ale Clerului și poporului din părțile ardelené a le diecesei le-a interpretat vicariul Nestor. Vicariului i-a răspuns episcopul tot așa de petrunđător,

cum scie El vorbi. Era 'o mare veselie sufletescă a privi fețele aceluî bun popor, care și-a părăsit lucrul câmpului pentru a veni și a vedé pe părintele sufletelor sale. Puteaf ceti de pre fețele lor, că nu le pare rău de ostenelă și de jertfă pentru că au aflat în noul Episcop omul, pe care îl doriau.

De aici încolo suita episcopului tot creștea. Vicarul Nestor cu protopopii și unii preoți se adăuseră la ceta însoțitorilor.

La Deva se repetiră ovațiunile tot așa de impozant și de călduros ca și la Simeria.

La Mintia-murășană poporul îmbrăcat sârbătorește a eșit cu praporii spre întâmpinarea mult iubitului episcop; copii din Veșel au întonat un imn în onorea Părintelui lor sufletesc, érá preotul Muntean a binevenat pe capul diecese.

La Berzava a eșit spre întâmpinarea Ilustrității Sale M. O. D. Ioan Boroș din Zabranii, d. Gavril Bene, jude regesc cercual în Lipova, dñi Gregoriu Marinescu și Ioan Vucu din Lipova.

Primirea de la Lipova a fost impunătoare. Aici au așteptat un public de sute de persoane, între cari partea preponderență inteligentă, de asemenea și mulți străini. Părintele Boroș prin o cuvîntare bine chipsuită salută pe Ilustritatea Sa în numele poporului din ținutul Lipovei, la care Ilustritatea Sa a răspuns în un ton ce strabate la inimă. S'a prezentat Ilustrității Sale abatele romano-catolic, protopresbiterul gr.-or. Hamsea, protopretorele cercului și toate auctoritățile locale. Ilustritatea Sa, cu tactu-i fin, pentru toți a aflat cuvintele cele mai potrivit, cât le-a captivat inimile tuturor.

După nouă ore séra sosirea în Arad. Protopopul G. Telescu, credincioșii parochiei și foarte multă inteligență între cari Dr. St. Pop, Venter, Dr. Oncu, Mangra și alții, așteptau la gară. După bineventarea protopopului Telescu, la care răspunse Il. Sa în frumoșe cuvinte. cortegiul între vii aclamări porni spre Hotelul „Crucea albă“, unde era pregătit cuartirul de noapte pentru Il. Sa.

A doua zi Sâmbătă la 11 ore se făcu pornirea din Arad ér la 1 órá sosirea în Timișórá. Primirea din Timișórá a fost foarte impunătoare. Aici l-a salutat protopopul Trăilă în numele gr. catolicilor din Timișórá, érá protopopul Bolboca în numele Tractului. Episcopul rom. cat. a binecuvîntat pe Ilustritatea Sa prin canonicul episcop Németh. În numele orașului a salută pe Il. Sa și mai târziu vice-primarul în fine tot aici la Timișórá aștepta și deputațiunea credincioșilor din Lugos venită sub conducerea Dñi advocat Dr. Isidor Pop spre a întâmpina pe Părintele lor. După bineventări și prezentarea celor veniți întru întâmpinarea Il. Sale, între cari însemnăm pe vice-colonelul Mihălțan, advocatul Ungurean, Dr. Cosma. Mult a contribuit la înălțarea ovațiunilor din Timișórá corul plugarilor de la Liget, care a întâmpinat pe Ilustritatea Sa întonând imni în sala cea mare a gării celei noué. La 2 ore a plecat spre Lugos.

Nu mai fac amintire de incidente mai mici, nici de stațiuni intermedié, ci sbor dintr'una cu raportul la Lugos, unde după firea lucrului avea să fie culmea tuturor celor până aici descrie.

Sosirea la Lugos.

În dată după 4 ore trenul intră în stația Lugos. Timpul era ploios și nefavorabil, cu toate acestea primirea Ilustrității Sale a fost impozantă. Tréscuri, musică, urări, sunet de clopote cutremurau aerul. Era cu adevărat imposibilă ori-ce mișcare în mijlocul mulțimei. Noué, neîncetate urări isbucniră, când apăru figura simpatică și impunătoare a noului episcop. Era înălțător acest moment și va rămâne neuitat de cei-ce l'au vădut.

În numele dieceseii îl bineventeză pe Il. Sa veteranul Vicar capitular Petru Pop, în numele comitatului Caraș-Severin, vice-comitele Litsek Béla, ér în numele orașului Lugos, primarul Marsovszky Arpad. Episcopul răspunde tuturor, asigurând diecesa de întreg devotamîntul său, ei comitatul și orașul de conlucrarea Sa, pentru a-le duce la înflorire.

După aceste bineventări Il. Sa se urcă în echipagiul său elegant și conductul între entusiaste aclamări și sunetul tuturor clopotelor plecă spre s. Biserica catedrală. În ușa catedralei sta îmbrăcat capitulul și clerul gremial în ornate sacre. Prepositul capitular, Il. Sa Stefen Moldovan, acest venerabil nestor al dieceseii, care dintru întemeierea ei cu drag veghiază asupra intereselor ei și acum primesce pe al patruea episcop, a binevenat pe episcopul nou. Il. Sa episcopul răspunse emoționat și apoi clerul întreg în procesiune a mers la altar, ér noul episcop celebră Insératul.

După terminarea Insératului episcopul s'a dus la reședință, unde îl aștepta cu cheile venerabilul Vicar capitular Petru Pop.

Serenada.

La órele 8 séra membrii reuniunii de cântări din Lugos, purtătorii de torțe și musica lui Nica Iancovici se întruniră în conduct dinaintea catedralei, ér de aici în ordine frumoșă cu torțe arđinde, între sunete armonice ale muziceii porniră spre reședință. Piața dinaintea reședinței era îndesuită de lume.

Aici corul cu o precisiune, care deosebit onorează pe Lugoseni și pe harnicul lor conducător d. I. Vidu au aranjat o serenadă întru adevăr admirabilă.

Dr. Isidor Pop advocat și președinte al comitetului aranjator, în cuvinte însuflețite a talmăcit înaintea Il. Sale episcopului sentimentele de dragoste, alipire și sincer devotament, precum și de nețermurită bucurie, de care străbătută este inima fiilor dieceseii și în special a locuitorilor din Lugos pentru sosirea și urcarea spre tronul episcopesc al Lugosului a unui bărbat așa de mult și de cătră toți stimat. Ilustritatea Sa a răspuns foarte mișcat. Vorbirea sa născută sub impresia momentului răpitor, prin entuziasmul predării, prin verva retorică și prin glasul puternic ce umplea piața cea mare dinaintea reședinței, a provocat un adevărat uragan de aclamări. Și aclamările n'au mai încetat, până când frumosul conduct nu s'a depărtat în ordinea în care a venit și până când Ilustritatea Sa nu s'a întors de pe balcon în salónele Sale.

Intronisarea.

Ilustritatea Sa telegrafice a încunosciințat despre fericita sosire în Lugos pe Escelența Sa I. P. S. D. Mitropolit Dr. Victor Mihályi cerându-i binecuvântarea pentru actul intronisării, care i s'a și dat.

Duminecă diminéța întreg Lugosul prezinta un aspect de sârbătoare. Să vedea, că în viața orașului se petrece un act însemnat.

Ceremonialul intronisării s'a săvârșit conform Programului, pe care îl publicăm aici:

I.

Duminecă în 16 Maiu la órele 8^{1/2} diminéța se va aduna Veneratul Capitlu la Biserica Catedrală în sunetul clopotelor, cari vor suna continuu până la órele 8^{3/4} când va sosi Episcopul.

II.

La ușa bisericii, Episcopul va înbrăca mandia, camilafca, epitrachlul, mănușile și va lua în mâna toiégul, apoi precedat de Veneratul Cler în ornate sacre, va merge până la Iconostas, unde va face rugăciunile dinaintea de Liturgie. Preoții conduc apoi pe Episcop până la scaunul arhieresc, érá ei ocupă loc în Presbiteriū, de vreme ce corul continua a cânta „Impérate ceresc“.

III.

Ajuns la tron, Episcopul se insinuă ca Episcop denumit, preconisat și consacrat al Dieceseii și demanda să se cetescă documentele respective și anume: 1. Decretul regesc de denumire; 2. Bulele Pontifice; 3. Atestatul de consacrare. După cetirea acestor documente Reverendissimul Domn Vicariū Capitulariū va preda Episcopului cheile Bisericii Catedrale.

IV.

Episcopul după acésta se va duce pe amvonul din mijlocul Presbiteriului și se va înbrăca cu toate ornatele sacre. apoi suindu-se érá-și pe tronul arhieresc, va ținea alocuțiunea ocașională cătră Cler și Popor. După sfârșitul alocuțiunei, la care răspunde Vicariul Capitulariū în numele Clerului, întreg Veneratul Cleru începând de la Ilustritatea Sa Domnul Preposit Capitulariū, până la cel mai tinér preot, va face Episcopului omagiul îndatinat.

V.

Acestea terminându-se Episcopul va da binecuvîntare cu dicherion și tricherion, pe când corul va întona „Întru mulți ani dispunetoriule“, apoi însoțit de Cler în ornate sacre va merge înaintea Iconostasului și zicând cu asistenții „Impérate ceresc“ continua S. Liturgie.

VI.

După rugăciunea amvonului se va cânta „Mărire întru cel de sus lui Dumnezeu cu ecteniile de la Litie.

VII.

Canonicul Cantor apoi va încunosciința Poporului adunat Brevă Pontifice pentru indulgența, și că Episcopul va da binecuvântarea Papală împrennată cu indulgența plenară; din acest îndemn va provoca poporul se îngenuchia.

VIII.

După deslegare Episcopul va depune Ornatele pontificale și va înbrăca mandia camilafca scl. și de cătră toți Preoții concelebranți va fi condus în procesiune până la ușa Bisericii în trăsétul clopotelor. De acolo Episcopul va pleca, érá Ven. Cler se va reîntorce în altariū spre a depune ornatele sacre.

Momentul cel mai solemn și aici, tocmai ca și la Consacrare, a fost vorbirea a noului episcop. Vorbirea a fost luată din preafrumoșă „Litera pastorală“, pe care o află cetitorii în fruntea foii noastre. Se întâlege înse-

ușor, că predarea a potențat mult efectul, cu care nici asemăna nu se poate cela ce-l are cetirea simplă.

După vorbirea Episcopului a urmat vorbirea de salutare a Vicarului Capitular, ér apoi actul de supunere al Clerului. Era ceva adênc mișcător a vedé pe veteranul Preposit și venerabilii sêi colegi cum se plecau la sârutarea mânel înaintea noului lor Cap, încâ în vîrstă tinerescă. E sublimă biserica sfîntă catolică, în care singură se însuflă acest spirit al blândetei, umilinței și lăpădării de sine în fața lui Dumnezeu și a reprezentanților puterii sale.

Că actul întronisării a lăsat tôte suflètele adînc mișcate și cu suvenirî neuitate e și de prisos a mai spune.

Primirea felicitărilor.

După terminarea actului întronisării s'a început îndată primirea deputațiunilor gratulătoare.

S'a presintat mai întâi Capitulu; apoi bisericile: romano-catolicii, greco-orientalii, reformații și jidovii. A urmat apoi o deputație grandioasă a comitatului sub conducerea fișpanului însu-și, a Il. D. *Jakabffy Imre*. La vorbirea fișpanului Il. Sa răspundînd a accentuat necesitatea conlucrării armonice a puterii bisericesci și a celei lumesci.

A urmat deputația orașului în frunte cu primarul *Marsovszky*. Apoi a urmat *mișia, tribunalul, corpul didactic de la gimnasiul de stat, oficiul silvanal, inspectorul de școlé, direcțiunea financiară, șcl.*

Banchetul.

La 2 ore d. a. Ilustritatea Sa a intrunit la o masă festivă în hotelul „Regele Ungariei” pe 150 persoane. Fie care participant a primit un prea frumos menue pe numele sêi, pe care îl pôte păstra cu o preaplăcută suveniré.

La *Champagne* Il. Sa a rostit un toast pentru Sfinția Sa, apoi pentru Maiestatea Sa, Regele Apostolic și pentru diecesanii sêi, cam în următoarele cuvinte, pe cât ni-a succes a le însêmna:

Roman ad pedes Batissimi Pontificis Leonis XIII convolant hac tanta occasione gratissimi animi mei sensus; eo quod a liberali ipsius gratia, et olim divinis humanisque disciplinis operam navare ego potui, et in praesentiarum ad sacerdotii fastigium honores evectus fui. Cum itaque grates ei referam amplissimas, et perpetuae fidelitatis, amoris ac devotionis vinculis me Beati Petri Cathedrae obstrictum fore imo jucundoque enuncio corde, Deum Optimum Maximum enixe deprecari satago et satagam humillime, ut et cathedram eandem novis novisque triumphis cumulare et Pontificem ipsum in dies et dies felices regnare, efficere dignetur Et vivat, o, vivat prospere et gaudia, regni longa ferat!

Toastul pentru rege a fost următorul:

De la tronul Loctinătorului pămîntesc al lui Christos îmi îndreptez privirea umilită la tronul glorios al Maiestății Vostre Regelui Apostolic. Preamăresc pe Purtătorul uns al coronei sfîntului Ștefan, pentru că credincios tradițiilor, înaintașilor sêi ca patronul suprem al Bisericii noastre se silește spre a realiza aci pe pămînt voința dumnezească a Domnului Christos. Preamăresc pe înțeleptul nostru Rege, care cu inimă părintescă vîghéază preste fericirea credincioșilor sêi supuși; care ca marele învățător și model al conștiinței de datorință dedică tóta viața sa înfloririi și siguranței țerilor sale.

Și când depun la picioarele preainaltului tron espresia acésta publică a fidelității mele neclătinate și a omagiului meu, vă rog, dlor, ca să vă uniți cu mine în ferbîntea mea do-

rință: Maiestatea Sa Regele nostru Apostolic să trăescă! Să trăescă! Să trăescă!

Pentru diecesă a închinat Ilustritatea Sa acestea:

Domnilor.

Îndoita grație apostolică a Sanctității Sale Pontificelui și a Maiestății Sale Preagloriosului nostru Rege Apostolic reversându-se asupra mea nu a încredințat greaua și spinosă misiune de-a ocărui diecesă greco-catolică română a Lugoșului. Firesc lucru este așa dar partea mea și chiar necesar ca în acest moment sêrbătorese gândul meu și graiul meu în al treilea loc să se îndrepteze către dênșa descoperindu-i și acelela tóta sinceritatea afecțiunii, dragostei și devotamentului meu nețermurit pentru înflorirea și prosperarea ei.

Convins pe deplin Dlor de gravitatea și de importanța acestei misiuni sublime, voiți cu tóta încordarea, ca să-mi dezvolt puterile pentru împlinirea ei.

Și fiind că teritoriul diecesei face parte întregitoare din hotarêle prea scumpei noastre patrii, ridicându-mi păharul pentru înflorirea diecesei mele scumpe cu drag îl ridic pentru a patriei mărire!

Pentru Ilustritatea Sa a ținut un toast vicariul capitular Rds. D. Petru Pop, care de și înaintat în etate cu inimă și gândire tinerescă a binevenat pe noul archireu relevându-i escelelele calități, ce-l împodobesc, și cari sînt cea mai sigură garanță, că diecesă Lugoșului va înainta pe celea prosperării și înfloririi. S'a mai toastat pentru Escelența Sa Mitropolitul, pentru noul episcop și pentru alte persoane dinstinse.

Sara a fost convenire socială la Concordie, care a decurs cu nespūsă animație.

Ast fel s'a terminat frumôsă serbare a întronisării noului Episcop al Lugoșului. Lunî Consistor plenar.

Dee Dumnezeu să păstoréscă lung și în pace.

Câteva cuvinte despre izestrarea cultului divin.

„Lăudați pe Domnul în coruri și organe.” Ps. 150.

Onorată Redacție!

(Fine.)

Ce atinge instrumentul folosibil, mai consult este armoniul. căci pe acesta cuartete poți cânta, pe când violina în cel mai bun cas numai duet. E mai recomandabil armoniul și pentru aceea. căci cantorul corul instruat de dînsul îl pôte și acompania, și efectul e mai strălucit, pe cum vedem întîmplându-se deja în comunele Szaniszló, Balotafalu (Acina) și Bocsig spre cea mai mare laudă a dlor cantor-învătători de acolo. În aceste comune nu mai sînt ilusorii cuvintele psalmistului cântate la Mănecat: „Lăudați pe Domnul în coruri și timpane, lăudați pe El în strune și organe.” Acolo nu se mai aud țipete și chiuituri oribile, ci cultul divin e măreț și perfect, demn de lauda celui mai Mare și Perfect.

Am să rog deci pe on. cetitori, să binevoéscă nițel a medita asupra acestui obiect de mare importanță; să-și compună părerile lor în „Unirea”; să desbată în detaliu acésta idee, apoi sumariul discuției să-l subșternă în formă de „Memoriu” înalțăților nostri Prelați și S. Consistore spre aprobare, să se introducă în fine reforma de atâția și de atâta timp cu dor așteptată. Dumnezeu să ne ajute!

*

Mai sus am schițat, ce este de făcut pentru de a ajunge la unitate și la reconstruirea cântărilor noastre bisericesci. Dar și

până la intruparea acelei idei demne de cea mai căldurosă îmbrățișare, étă răspunsul meu sincer la adresa dlor amintiți din capul locului.

Noțiunea notelor se pôte acuira și pe cale privată. Spre acest scop e de lipsă procurarea entărei școli pentru violină ori armoniū. Fôrte natural, că instrumentele respective trebuie să fie deja la îndemână. Ce e drept, studiarea privată umblă cu mari greutăți, de ore ce respectivului îi lipsește o mână desteră un cicerone expert, carele să-l conducă cu pași siguri prin labirinturile întortocate ale notelor. Spre evitarea acestor dificultăți ar fi consult, să se țină școli de vară. Dar cum? Étă așa;

La locuința unui musicant notist să se adune 2—3 sau mai mulți dui, cari ar dori însușirea notelor, cel puțin pe 2 luni, unde pe lângă un studiu conștientos își pot satisface dorului de a privi în sfârșit cu ochi limpeți în lumea misterioasă a notelor, și de unde reîntorcându-se la vatra lor pot să se perfecționeze mai de parte pe basa câștigată.

„Ei bine, dar unde se află de acești profesori diletanți?” vor întreba mulți.

Cei din jurul Blașului sigur vor să se bucure de instruarea dlui Iacob Murășan. Gherlanii aū să găsească dór un musicant notist prin cercuri, ér Orădanilor din jurul capitalei le recomand pe celebrul prof. de musică orădan A. Beleznay, ce e drept, Maghiar, dar ce să faci, când în tóta Oradea nu se găsește vre un musicant român? Celor din jurul Sătmariului le îndrept atențiunea spre modestul, dar zelosul contor-învătător din Balotafalu (Acina), Sătmărenilor apusanî și Bihorenilor de nord pe dnul învățător din Szaniszló, ér dlor din sudul diecesei orădane tot de una cu promptitudinile le va sta la dispoziție subscrisul.

Încă ceva. Tot începutul e greū, zice vechiul proverb, și întru adevăr, ca teolog Orădan am inițiat înființarea unui cor vocal clericesc în catedrală, — a fără de grațiosul Mecenat Magnificul domn S—i,— toți mă priviau cu ochi întrebători și cu surisuri incredibile; ba alții îmi spuseră franc în față, să nu-mi bat capul în zădar, căci poporul nostru nu-î copt încâ spre a puté pricepe însemnătatea unui lucru așa sublim Nu m'am descurajat, și după o muncă grea de 3 luni corul a fost înființat. Trei ani de zile a sunat acela în catedrala noastră Oradană, și cu ce succes? Poftim și întrebați de publicul Oradan, carele venia în rînduri dese la s. biserică de drag; poftim și întrebați păreții acelu s. templu, carele azi sună a gol din lipsa armoniei și a corului.

În trecutul proxim am compus un alt cor bisericesc în comuna Pișcolt. Aici avuș și mai mari greutăți, căci aveam să me lupt cu încăpăținarea poporului, celui mai mare pismai al tuturor reformelor, fie acelea cât de sanitare. N'am cedat nici aici. În restimp de 4 luni zilnic 3—4 ore am muncit necontentit spre a ciopli și polei massa crassă, și azi veți ieși din oul diform puil citov, azi auzi înălțându-se spre ceriū glasuri în armonia cea mai plăcută. Poftim și vă convingeți!

Aceste lucruri am aflat de consult a vi-le aminti, ca să nu cedați de loc la început. Fortis obstacula dirumpit et triumphat, timidus primo gressu fugam impudice capit. Berzova (com. Arad) la 3 Maiū 1897.

G. Hublo
preot. gr. cat.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Jertfa creștinilor.

Comentar al Liturgiilor bisericii grecești.

(Continuare.)

Avem deci să mai cercăm aci, cum și ce efectuează s. liturgie ca jertfă de cerere.

1. Ca jertfă de cerere s. liturgie produce efectele sale în chipul rugăciunii. Aducerea jertfei e adevărată o rugăciune reală, o rugăciune întrupată în faptă. Ea de aceea e potrivită, ca să determine inima Părintelui ceresc, să ne împărtășească bogăția grațiilor și binecuvântărilor sale. De-asupra altariului se jertfesc Iesus Christos pe sine însuși și se întrepune pentru noi așa, că reprezintă și oferă vecnicului său Părinte dureroasă sa moarte de răscumpărare și toate meritele sale, pentru ca să-l mizeze spre a ne împărtăși darurile sale. Privită din punctul acesta de vedere rodul de impetrare al jertfei eucharistice se produce ex opere operato. Temeiul său și-l are adevărat acest rod numai în sevârșirea jertfei, în lucrarea și în meritul lui Christos, era nu în evlavia preotului jertfător și a credincioșilor, din partea cărora și pentru cari se aduce jertfa.

Dacă efectele de impetrare ale jertfei eucharistice se produc negreșit? La întrebarea acesta teologii răspund în chipuri diferite. Dar diferența aceasta se referă mai mult la chipul, în care se exprimă, de cât la lucrul, care-l spun. Eficacia de espiare a jertfei liturgice adevărată e mai sigură de cât cea de impetrare. Dar și căută din urmă încă se poate zice, că e infalibilă, a nime în casul, când se află toate condițiile, cari se cer. Dacă lipsește una ori alta din condițiile acelea, atunci nu dobîndim darurile, cari le cerem. — Întâiu și mai întâiu se cere, ca obiectul cererii noastre să fie conform voinței lui Dumnezeu, adevărat să fie în consonanță cu planul cel dumnezeesc al lumii și cu rânduiala cea supranaturală a mântuirii. Consonanța asta lipsește de multe ori, când credincioșii cer roduri sacrificiale anumite. „Că de ce ne vom ruga, pe cum se cade, nu știm“ (Rom. 8, 26). Dar grațiile acelea, cari Mântuitorul, cel ce jertfesc, va să ni-le dobîndescă și să ni-le aplice, acelea le dobîndim tot de una negreșit, de cum va nu punem noi nici o pedecă. El va adevărat să ne dobîndescă numai bunătăți de acelea, cari Dumnezeu e aplicat, să ni-le dea. Cele ce Christos cere pe sama noastră, acelea el le și dobîndesc tot de una; voința lui nu poate să rămână neîmplinită. Dacă el acum în gloria cerescă pururea este viu, ca să se roge pentru cei ce vin prin el la Dumnezeu (Evr. 6, 25): cu cât mai virtuos va deprinde el ca arhieru milostiv și credincios (Evr. 2, 16) mijlocirea sa atotputernică în ora, în care ca Miel de jertfă se junghie în chip tainic de-asupra altariului! Aci va aduce el ca „în zilele trupului său“ „cereri și rugăciuni — cu strigare și cu lacrimi“ și va fi auzit „pentru buna sa cucernicie“ (Evr. 5, 7). Părintele ceresc pururea îl ascultă (Io. 11, 42). Dora Christos în s. liturgie îi jertfesc pururea din nou prețul vieții sale dumnezeesc-omenesc, sângele său și ranele sale, iubirea sa, ascultarea sa, umilința sa, — pe scurt întrăgă comora cea nemăsurată a meritelor sale, carea a adunat-o începând de la iesle și până pe cruce. Ore Părintele ceresc, când caută la fața Unsului său (ps. 83, 9), să nu ne dăruască și binecuvinte cu totă binecuvântarea cerescă pentru el? Dora Domnul nu se roge pentru grații, în ce chip ne rugăm noi: el are titlul cel mai deplin de drept la ele, de ore ce le-a meritat. Pentru noi grațiile acestea firesc că sînt cu atât mai virtuos efluxul bunătății și milostivirii celei mai curate a lui Dumnezeu, cu cât e mai înalt și mai dureros prețul, cu care s'au cumpărat pe sama noastră a nevrednicilor.

Biserica, preotul și credincioșii încă aduc jertfa eucharistică și împreună cu aducerea acesta rugăciunile sale, pentru ca să dobîndescă de la Dumnezeu diferite grații pe temeiul jertfei aduse. Cu mult mai neînșelătoriu de cât cu ascultarea unei rugăciuni simple e fără îndoială succesul rugăciunilor de felul acesta, cari sînt purtate și spriginite de puterea jertfei eucharistice. Căci la altariu nu ne înălțăm numai noi glasul din adâncul miseriei și lipsei noastre de ajutoriu cătră scaunul lui Dumnezeu, ci Christos capul și mijlocitorul nostru se roge și jertfesc aci cu noi și pentru noi. Ba noi nu ne rugăm numai, ci de o dată oferim Părintelui ceresc și darul cel mai prețios, — trupul și sângele Fiului lui celui mult iubit, pentru ca prin darul acesta să-l mizezăm, ca după mulțimea milelor sale să ne dăruască binefaceri de tot felul. Grația, ce o cerem, cu toate acestea ni-se denegă une oria. Dar și în cazul acesta putem să presupunem, că jertfa nu e lipsită de

tot rodul și efectul; în locul darului, ce l-am dorit, primim altele, cari sînt mai bune și mai mântuitoare pentru noi. Poate că Dumnezeu nu ne ascultă după vocea noastră, dar el totuși sigur ne ascultă spre mântuirea noastră. — Pe cum se întâmplă, că Dumnezeu nu ne împărtășește tot de una rodul acela sacrificial, care-l așteptăm cu mîrginita noastră pricepere, așa se întâmplă și aceea, că Dumnezeu nu ne dăruiește grațiile sacrificiale tot de una în dată în timpul, în care dorim noi, ci în o clipă mai potrivită, în care-l place lui. Dacă deci nu punem noi pedecă, ci ne facem susceptibili, noi prin jertfa liturgică de cerere primim tot de una vre un rod potrivit spre mântuirea noastră.

2. Preste tot are să se susțină, că s. liturgie ca jertfă de cerere are de totuși tot aceleși efecte, cari le are și rugăciunea: amîndouă pot să ne dobîndescă toate bunătățile și să abată de la noi toate relele. Cele ce pot să fie obiecte de ale rugăciunii de cerere, acelea pot să fie și roduri de ale jertfei eucharistice de cerere. Aci vom computa toate cele ce nemijlocit ori mijlocit pot să înainteze onorea lui Dumnezeu ori să servescă spre mântuirea noastră. Prin s. liturgie ni-se dobîndesc deci mai ales bunuri supranaturale sau sufletesci de cele ce se țin de ordinea grației. Bunuri naturale și temporale, fie ele spirituale pe sama sufletului, fie materiale pe sama trupului, pot să se ceară și să se dobîndescă numai întru cât se referă la fericirea vecnică și sînt subordonate acestui scop suprem.

S. liturgie pogoră sufletului lumină și rouă cerescă. Printr'nsa ajung la maturitatea cea mai frumoasă toate rodurile sfîntului Spirit, „dragostea, bucuria, pacea, îndelungă răbdarea, bunătatea, facerea de bine, credința, blîndețea, înfrînarea poftelor“ (Gal. 5, 22). S. liturgie mijlocește grația, tăria și bărbăția de a sevârși cu rîvnă fapte bune, de a învinge trupul și poftele lui, de a desprețui lumea și momelile și amenințările ei, de a înfrunta năvălirile satanei, de a purta oboșelile și greutățile, durerile și nenorocirile acestei vieți pămîntene nu numai cu răbdare, ci și cu laudă și recunoștință față cu Dumnezeu, de a lupta luptă bună, de a plini curgerea și de a persevera până în sfârșit pe cărarea mântuirii și de a dobîndi ast fel cununa dreptății și gloria vecnică.

Dar nu numai o bogăție de grații, nu numai bunuri ceresci și neperitoare, ci și binefaceri și binecuvîntări temporale ne mijlocește s. liturgie. Înse noi nu știm, dacă norocul ori nenorocirea, bucuria ori durerea, sănătatea ori băla, viața lungă ori scurtă ne duce cu singuritate mai mare la fericirea cerescă. De aceea noi să întinăm lui Dumnezeu ast fel de cereri numai în chip condiționat și să lăsăm înțelepciunii lui și părintescii lui bunătăți, să hotărască, dacă e bine, ca să ni-se împlinescă cererea. „Descopere înaintea Domnului calea ta, și sperăză întru dînsul, și el va face“ (ps. 36, 5). Tu vei, ca prin jertfă să redobîndesci sănătatea, dar Dumnezeu în locul ei îți împărtășește darul răbdării și al deslipirii de cele pămîntesci: nu e asta un dar prețios? În liturgiile încă se cuprind rugăciuni pentru scăparea din necasuri pămîntesci; dar biserica în liturgie ne spune cu o cale și aceea, că ea scăparea acesta o cere referindu-o la ceri și la vecinicie. „Dăruiește lor cele ceresci în locul celor pămîntesci, în locul celor trecătoare cele eterne, în locul celor stricăcioase cele netricăcioase,“ așa se roge biserica noastră în liturgia s. Vasiliu. Er după ce în aceeași rugăciune înșiră o mulțime de daruri pămîntesci, mai adaugă: „Adu-ți a minte, Dómnne Dumnezeul nostru, de noi, și preste toți varsă îndurerea ta cea bogată, tuturor dând cererile cele cătră mântuire.“

Rodurile de impetrare ale jertfei ni-se împărtășesc în îmbelșugare cu atât mai bogată, cu cât sîntem mai susceptibili pentru ele și cu cât ne facem mai vrednici de ele. De aceea avem să dispunem inima noastră pentru ele așa, că ne curățim prin pocăință, deslipim pornirile noastre de lucrurile cele pămîntesci și aprindem în sufletul nostru dorul bunătăților celor ceresci.

3. Fôrte multe sînt în călătoria pămîntescă primejdiiile și luptele, mare e lipsa și sêrăcia omenilor. Dar etă! la altariu toți, cei ce sînt însărcinați și necăjiți, găsesc recreare, scăpare și ajutoriu în toate lipsele sufletului și trupului. S. liturgie e o mare de grații: cum s'ar pute, ca ore cine să se ducă de la ea deșert? Ea e un isvor nesecat de binecuvîntări, din îmbelșugarea căruia putem să scótem grații preste grații, după cum avem lipsă, și după cum sîntem capabili de a le primi. Prin jertfa acesta ne-am îmbogățit întru toate, cât nu ne este lipsă de nici un dar (I Cor. 1, 4, 7). De aceea să ne folosim cu bucurie recunoscătoare și sfîntă

de necuprinsele bogății ale milostivirii dumnezeesci, cari ni-se îmbie pe altari și s'au pus în mâinile noastre. Inse nu numai bunuri pămîntesci și trecătoare, nu numai „din roa cerului și din grăsimea pămîntului și mulțime de grâu și de vin“ (I Moisi 27, 28) să cercăm a dobîndi, ci mai pe sus de toate să ne sîrguim a ne potoli însetarea și dorul de bunuri supranaturale și veșnice, a ne îmbogăți cu „comoră în ceri, unde nici rugina nici moliiile nu o strică, și unde furii nu o sapă nici o fură“ (Mt. 6, 20).

S. Augustin ne spune, că noi avem „să nu despărțim rugăciunea noastră nici o dată de Isus Christos, care se roagă pentru noi, care se roagă în noi, și la care ne rugăm noi. El se roagă pentru noi fiind Arhiepiscopul nostru; el se roagă în noi fiind capul nostru; noi ne rugăm lui ca Dumnezeuului nostru“. ¹⁾ Asta se întimplă în chipul cel mai desevarșit pe timpul, în care se celebrează s. jertfă liturgică. Să unim deci rugarea și cererea noastră cu jertfa și întrepunerea lui Isus Christos: prin jertfirea și meritele lui spriginite fiind rugăciunile noastre vor fi mai puternice și mai cu efect și se vor împlini mai curînd și în chip mai desevarșit. Dar rugăciunea noastră să fie drăpă; să o sevărșim cu credință și încredere, cu spirit recules și cu inimă învăpăiată, cu umilință și perseveranță, pentru ca ea să străbată prin nori și unită cu jertfa s. Eucharistiei să ajungă înaintea scaunului celui Preainalt.

Ast fel jertfa s. liturgiei e expresia cea mai adîncă și mai puternică a tuturor rugăciunilor noastre în afaceri sufletesci și trupesci. Noi o aducem, când nenorociri de tot felul ne îngenunchază, și într'insa cerem mîngăiere și ajutoriu de la acela, care a rădat pentru noi atîta durere și amarăciune. Noi o aducem, când Domnul pentru păcatele noastre în drăpă sa mînie ne cîrtă cu judecățile sale, lovesce țarinele noastre cu secetă și holdele noastre cu potopire, și cerem într'insa părintesca lui grație, ca țarinelor noastre să le dea sora și plouă la timp potrivit. Noi o aducem, când ângerul morții bîntue cu bole ciușose în mijlocul nostru, și rugăm într'insa pe Domnul vieții și morții, ca să-l pună stavilă. Noi o aducem pentru tinerii Leviți, când ei prin impunerea mânilor se chemă în sôrtea Domnului, și când Aleși din tagma preoților se înalță la slujba apostoliei, și ne rugăm marelui Arhiepiscop păstoriu și păzitoriu sufletelor noastre (I Petr. 2, 25), ca ei în cuvinte și în fapte să fie păstori buni și ispravnicii credincioși ai tainelor lui Dumnezeu și să le dea răspuns bun în ziua, în care vor ave să dea samă de păstoria și ispravnicia sa. Noi o aducem „pentru toți, cari într'u sperarea învierii și vieții eterne au adurmit“, și cerem într'insa, ca Dumnezeuul spiritelor și al tot

trupul să odihnescă sufletele lor în loc luminos, în loc cu verdeta, în loc de odihnă, de unde a fugit totă durerea, întristarea și suspinarea.

Cine sînt, cari se împărtășesc în rodirile jertfei eucharistice?

Menirea cea mai de frunte a jertfei eucharistice e, ca să se dea lui Dumnezeu cultul cuvenit de adorare și de mulțamită, de espiare și de cerere. Dar ea se aduce de o dată și pentru omeni și le e lor spre folos. Dintre efectele jertfei eucharistice se numesc în sens mai restrîns rodirii sacrificiale acelea grații, avantajuri și binecuvîntări sufletesci, pe cum și acelea daruri și binefaceri temporale, cari se împărtășesc omenilor pe temeul aducerii jertfei. De-a rîndul se înțelege aplicarea acestor rodirii, de cîte ori se zice, că jertfa se aduce pentru ore cine. Lucru firesc, că aci se înțelege în rîndul cel dintăiu caracterul de espiare și de cerere al jertfei, de ore ce ea ca jertfă de espiare și de cerere esoperază îmbelșugarea tuturor binecuvîntărilor. De aceea jertfa s. liturgiei se aduce cu aceste două caractere în sens propriu pentru omeni, cei ce au lipsă de ajutoriu.

A aduce jertfa pentru ore cine în casuri mai rare pôte să însemne și a o aduce în numele ori în locul altuia. În sensul acesta jertfa, mai ales într'u cât ea e jertfă de adorare ori de mulțamită, pôte să se aducă pentru alții și așa, că nu li-se aplică și nu li-se împărtășesc în chip special propriul rod sacrificial. Adorarea și mulțamita, ce o dă Christos în jertfă lui Dumnezeu, adevărat că e spre folos și omenilor, inse numai într'u atîta, într'u cât jertfa eucharistică de adorare și de mulțamită suplinesce și întregesce defectele, cari le are tot de una adorarea și mulțamita, ce o dau ei lui Dumnezeu. Ca jertfă de espiare și de cerere dimpotrivă s. liturgie țintesce de tot altmintea la folosul și avantajul omenilor, pentru cari se aduce: ea prin eficacia sa espiătoare și impetrătoare le dobîndesce tot felul de binefaceri și bunătăți. Binecuvîntările acestea le avem aci înaintea ochilor grăind despre participarea și participanții în rodirile jertfei.

Mai la deal grăisem deja despre diferitele isvôră, din cari curg și se revarsă preste omeni rodirile jertfei liturgice. Aci vom tracta mai virtos despre participarea în rodul esențial al jertfei, în rodul, care-l produce jertfa ex opere operato, și care-și are temeul nemijlocit și direct în Christos preotul principal. Rodul acesta principal al jertfei se estinde la participanții diferiți, și aceștia îl dobîndesc în chipuri diferite.

(Va urma.)

¹⁾ Euarrat. in Ps. 85. n. 1.

Ben Hur

sau

Zilele lui Mesia

de Lew. Wallace.

(Continuare.)

Ore ce în cuvintele acestea deșteptă luarea a minte a lui, ori a fost sunetul glasului, ori expresiunea dorinței, ce o cuprindea glasul. Pasărea cea mai mititea nu se pôte aședa pe arborele cel mai mare, fără ca să-l misce până în firicelele lui cele mai adânci, întimple-se acesta în chip ori cât de neobservabil; ori care om are momente, în care nu e mai puțin susceptibil pentru cuvintele cele mai nemomentose.

„Doresci, să vină, Estiro?“

„Da!“ zise ea privind în ochii lui.

„Sci-mi-ai spune pentru ce?“

„Pentru că —“ ea se opri, ér apoi începu din nou, — pentru că tinăru e —“ ea tăcu din nou.

„Stăpănu nostru. Asta e cuvîntul, care voiai, să-l respici?“

„Da!“

Și tu ești încă tot de părerea, că eu să nu-l las, să se ducă fără de a-l zice, că să vină când va și să ne lea pe noi și tot, ce avem, — tot, Estiro, mărfurile, banii, năile, aclavii și creditul cel mare, care l-a țesut

asemenea unei mantele de aur și argint de cel mai fin pe sama mea ângerul cel mai puternic al omului, — succesul.“

Ea nu răspunse.

„Nu te mișcă acesta de loc? Nu?“ continuă el cu o aspirare lină de amarălă.

„Da, da, am găsit, Estiro, că realitatea cea mai rea nu e nesuferibilă, în dată ce Iese din dosul norilor, celor ce până acum ne-o acopereau cu posomoră, — nici una, nici chiar torturarea; cu mórtea lucrul trebuie că stă tot asemenea. Și pe lângă filosofia acesta sclăvia, ce ne așteptă, trebuie să ni-se facă mai apoi plăcută. Mă entusiasmă chiar și acuma gândul, ce favorit al norocului e stăpănu nostru. Averea pe el nu-l costă nimica, — nici o grije, nici un picur de sudore, nici un singur gând; fără ca el să se fie visat la așa ceva, averea acesta îi cade în pôle, — pe când el e în flórea tineretelor. Și Estiro, — las să mă mândresc nițel cu cugete de acestea: el primesce ore ce, pentru ce el nu pôte da nimica de preț egal și cel el nu ar pôte să cumpere cu totă mamona sa, — pe tine, fata mea, scumpa mea, tu flóre de pe mormintul perduei mele Rachil!“

El o trase la sine și o sărută de două ori, — o dată sărutarea lui era a ei, érá a doua órá a mamei.

„Nu grăi așa,“ zise ea, când mâna lui

luncă de pe grumazii ei. „Să avem o părere mai bună despre el. El scie, ce e grijea și ne va da libertatea.“

„Simțul tîu de-a rîndul nimeresce adevărul, Estiro; și tu scii, că eu mă încred în el în casuri îndoișe, când s'ar puté zice bine ori rău despre un om, care a stat înaintea ta, ca el astă dimineță. Inse, inse —“, glasul lui se înalță și se înaspri, — „membrele acestea, pe cari nu pot să stău, — trupul acesta, carele între chinuri l-au despoiat de forma de om, — ele nu sînt toate cele ce-l aduc din mine. O nu, nu! Îi aduc un suflet, carele a triumfat asupra torturei și asupra vicleniei romane, care e mai rea de cât ori care torturează. Îi aduc un spirit, carele are ochi, cu cari vede aurul într'o depărtare mai mare, de cum au ajuns năile lui Solomon, și are puterea de a-l aduce în cöce; da, Estiro, îi aduc o mână, în carea el pôte să depună aurul acela, și carea-l ține, ca să nu se întraripeze și să sbóre ér la porunca altuia. Îi aduc un spirit, care e mare în concipiarea de proiecte,“ — el se opri și rîse, — „da, Estiro, mai înainte de ce întră în pătrariul sîu cel mai de apröpe luna nouă, care în clipa acesta o serbeză în curțile templului pe muntele cel sfînt, mai înainte ași puté să fac, să se cutremure lumea, cât chiar și împăratul să trăsără

spăimîntat de pe scaunul său; căci să scii, fata mea, ești dispun de facultatea aceea, carea e mai bună de cât ori care simț, mai bună de cât un trup desevarșit, mai bună de cât bărbăția, și mai bună de cât experiența, carea e de-a rîndul dobînda cea mai pretinșă a unei vieți lungi, — facultatea cea dumnezească a omului, — el se opri și rîse din nou, nu cu amărăciune, ci cu tignelă adevărată, — „dar carea nici chiar puternicii nu scii să o apretieze, fiind că ea nu se găsește în mulțimea poporului, — facultatea de a trage pe omeni în cercul interesului meu și de a-i sili, să-l urmărescă, și prin această mă multiplic așa zicînd de sute și mii de ori în lucrările și întrelășările mele. Așa brăzdază căpitani nărilor mele marea și-mi aduc dobînda onestă; așa urmăresce Malluch pe tinărul acela, pe stăpînul nostru, și va —” chiar se aușia sgomot de pași pe terasă, — „ha, nu ți-am spus-o, Estiro? El e aci și-mi va aduce vești. Pentru tine, dulcea mea pruncă, — crinul meu abia înflorit, rog pe Domnul Dumnezeu, carele nu a dat țătării un suflet rătăcitoriu al lui Israil, ca ele să fie bune și mîngăitoare. Acuma vom scii, dacă el ne va dărui cu libertatea, pe tine cu totă frumșeța ta, și pe mine cu toate facultățile mele.”

Malluch pași lângă jeț.

„Pace ție, stăpâne bune! zise el plecându-se adînc „și ție, Estiro, cea mai bună dintre fiice!”

El se opri cu modestie dinaintea lor. Purtarea și vorba lui îngreunau hotărîrea raportului lui cu dînșii, ceea dintăi vedia raportul servului, cea din urmă pe cel al încreșutului și prietînului. Pe cum îi era obiceiul în afaceri de negoț, Simonide răspunse la salutare și începu apoi în dată cu obiectul interesării sale.

„Ce veste-mi aduci despre tinărul acela, Malluch?”

Liniștit și cu cuvinte simple istorisi Malluch întîmplările zilei. El istorisi până în sfârșit, fără ca ascultătorii din jeț să-l întrerumpă. Acesta nu-și mișcă nici macar mîna. De cum va ochii lui nu i-ar fi fost deschis și strălucitor, și de cum va din când în când câte o răsufare adîncă nu ar fi dovedit, că trăese, l-a fi socotit de statuă.

„Mulțămesc, mulțămesc, Malluch!” zise el din inimă, când se sfârși istorisirea. Ți-ai isprăvit bine lucrul, nimeni nu l-ar fi putut isprăvi mai bine. Și acuma ce socotesc tu despre naționalitatea tinărului?”

„El e Israilit și a nume din nêmul lui Iuda.”

„Ești sigur despre acesta?”

„Pe deplin.”

„Așa se pare, că el ți-a spus numai puține lucruri din viața sa?”

„A învățat ore unde, să fie precaut. Ași pute zice, că e bănuitoriu. Față cu toate încercările mele de a-i dobînda încrederea a rămas inaccesibil, până când am părăsit isvorul Castalia și am fost pe cale cătră păduricea Dafnei.”

„Cătră acest loc de fărădelegi? Pentru ce s'a dus acolo?”

„Ași pute să zic, că din curiositate, din motivul celor mai mulți, cari merg acolo. Dar lucru de mirat! el nu vedia nici o interesare față cu lucrurile, cari le-a vădut acolo. La templu a întreat numai atăta, dacă e

elin. Bunule stăpâne, omul acela tinăr are o durere sufletescă, de care ar dori să scape, și mi-se pare, că de aceea a mers în pădurice, pe cum mergem noi la mormintele morților nostri, — el s'a dus acolo, ca să-și îngrope durerea aceea.”

„Ar fi bine, dacă ar fi așa,” zise Simonide incetinel, ér apoi adause mai tare: „Malluch, blăstêmul timpului este aplicarea spre risipă. Sêraci se fac încă și mai sêraci măimutînd pe cei bogăți, și cei ce sînt numai bogăți, trăsesc asemenea principilor.

Observat-ai la tinărul acela semne de ale acestei slăbiciuni?” Aruncata bani? Avea el bani romanî ori iudei?”

„Nu, stăpâne, nu!”

„Acolo se îmbie atâtea momiri spre nebulie. A bună samă ți-a făcut vre un ofert liberal, — înțeleg mîncare și beutură îmbelșugată. Deja și numai vrîsta lui tinără ar justifica acest lucru.”

„El în ființa mea de față nici nu a mîncat, nici nu a beut.”

„În cele ce a grăit ori a făcut, putut-ai, să descoperi ore cum motivul lucrării lui? Tu scii bine, că acela se tradéză a dese ori prin crepături, cari sînt destul de înguste, ca să nu lase vîntul, să trecă prin ele.”

„Cum să-ți înțeleg cuvintele?” replică Malluch cu îndoelă.

„Așa e, tu scii, că noi nu grăim și nu lucrăm, și cu atît mai puțin hotărîm cestiuni de moment, cari ne privesc pe noi inșine, dacă nu ne conduce vre un motiv. Ce aș scos dintr'însul în privința asta?”

„În privința asta îți pot da informațiune sigură. El dedică viața sa aflării mamei și sorei sale — în rîndul cel dintăi. Mai de parte nutrește o ură adîncă asupra Romei, și fiind că Messala, despre care îți grăii, pare a fi complice în nedreptatea, ce i-s'a făcut, ținta lui cea mai de frunte și mai apropiată e, ca să l umilească. Întinirea la isvor i-a îmbiat un prilej bun, dar nu s'a folosit de el, pentru că el nu va fi cu o umilire destul de mare a lui Messala.

„Messala are influință mare,” zise Simonide îngăndurat.

„Așa e; înse întinirea lor cea mai de aproape va fi în circ.”

„Bine, — și apoi?”

„Fiul lui Arriū va învinge.”

„De unde o scii?”

Malluch zimbî. „Eū judec după cele ce zice.”

„Asta e tot?”

„Nu; eū am și o garanță mai bună, — curajul lui.”

„Bine, Malluch! înse planul lui de rēsbunare, — care-i este scopul? Mărginesc-se el la acei puțini, cari i-au făcut nedreptate ori dōră cuprinde totalitatea? Și încă și mai mult, — sentimentul lui de rēsbunare, este el ore trecătoriu ca cel al unui prunc iritacios, ori dōră are maturitatea bărbăției, răbdurii, carea să-i împărtășescă durabilitate? Tu scii, Malluch, că gîndul de a-și rēsbuna, care-și are rădăcina numai în sentiment, e numai un vis deșert, care-l alungă de-a rîndul lumina zilei, pe când patima rēsbunării e o bolă a inimii, carea se înalță sus la creri și se hrănesc și din inimă și din creri.”

La cuvintele acestea Simonide vėdi întăia oră sentiment; el grăi repede cu rivna unui bărbat, care descriind bolă o și representeză.

„Așa e, stăpâne,” replică Malluch, „una din cauzele presupunerii mele, că el e Iudeu, e chiar forța urii lui. Eū băgai de samă, că el se stăpănia, ceea ce e lucru firesc, după ce el a trăit atăta vreme între Romani; dar am vădut și ura acēsta, cum arunca flacări, — o dată când voi, să afe sentimentele lui Ilderim față cu Roma, ér apoi când îi spusei istoria despre șeic și despre filosofi și-i spusei și întrebarea lor: Unde este el, carele s'a născut ca împărat al Iudeilor?”

Simonide se plecă repede înainte.

„A, Malluch, cuvintele lui, spune-mi cuvintele lui; dă-mi puțința de a judeca impresia, ce a făcut-o taina acēsta asupra lui.”

„El voia să scie cuvintele acelea în chip acurat, dacă ele aū sunat „care să fie împărat” ori „născut ca împărat”. Se părea, că el găsește o deosebire între însemnările celor două expresiuni.”

Simonide își relună poziția sa de cel ce ascultă cu atențiune.

„Apoi,” zise Malluch, „i-am împărtășit părerea lui Ilderim despre taina aceea, că împăratul va veni și va rosti Romei osînda. Tinărului i-se sui sîngele la frunte și în obraji, și el zise cu seriozitate: Cine a fară de Irod pōte să fie împărat, până când stă Roma?”

„Și cu acēsta a vrut să zică?”

„Cum că are să se nimicească împărația, mai înainte de ce va putē să împărețescă acolo altul.”

Simonide privi cātă va vreme la năi și la umbrele lor, cari în amurg se contopiau. Când își ridică privirea, o făcu, pentru ca să întrerumpă conversația.

„Ajunge, Malluch,” zise. „Vede-ți de mîncare și grăbesce apoi a te întorče la dumbrava de finici. Ai să-i fi de ajutoriu tinărului în întreprinderea lui. Diminēță vino la mine; îți voi da o epistolă pe sama lui Ilderim.” Și apoi zise incetinel, ca și cum ar grăi întru sine: Doresc, ca și eū să cercetez circul.

Când Malluch după obiceiunile salutării s'a dus, Simonide beu o înghițitură de lapte și părea a fi recreat și în voe bună.

„Iea tabla, cina e sfârșită,” zise Estirei. Ea împlini porunca.

„Vino acum aci la mine.”

Fata cuprinse din nou locul obișnuit lângă brătarul scaunului chiar lângă tatăl său.

„Dumnezeu îmi e bun, fōrte bun,” zise el cu căldură. „Are obiceiul de a lucra în taină, dar une orfa ne face să credem, că îl vedem și-l înțelegem. Eū sînt bētrân scumpa mea, și nu preste mult am să mă depărtez de aici. Dar acum în ora acēsta a un spre zecea, pe când sperarea mea începuse deja a peri, el îmi trimite o rază de promisie, și raza asta mă îndrepteză. Eū vėd înaintea mea calea la glorie înaltă într'o transformare, carea și singură e deja așa de mare, cāt ea însemnă o renaștere a totă lumea. Eū pricep acuma, pentru ce mi-s'a dărui bogăția acēsta mare, și vėd limpede scopul, pentru care e ea menită. Întru adevăr, prunca mea, eū încep a trăi din nou.

(Va urma.)

Editor și redactor răspundător:

Dr Victor Szmigelski.